

September 2024 - Issue 09
Price 15/-

Gyan Amrit शुद्धमृत

GANESH CHATURTHI

મહેસાણા ખાતે 'રાજઋષિ ગોકુલ ગાંવ પ્રકલ્પ' પ્રશિક્ષણ કાર્યક્રમમાં ગુજરાત નેચરલ ફાર્મીંગ યુનિવર્સિટીના કુલપતિ ડૉ. સી.કે. ટીબડીયાને સૌગાત આપતાં ગ્રામ વિકાસ પ્રભાગના અધ્યક્ષ ડ્ર.કુ. સરલાબેન. સાથે દીપ પ્રજ્વલન કરતાં મહેમાનો અને પ્રશિક્ષકો.

ઈસનપુર સેવાકેન્દ્રના '૪૦મા વાર્ષિક ઉત્સવ' અને ડ્ર.કુ. જગૃતિબેનની ષષ્ટીપૂર્તીના કાર્યક્રમમાં દીપ પ્રગટાવતાં ડ્ર.કુ. જગૃતિબેન, ડ્ર.કુ. ઈલાબેન સાથે લૌકિક-અલૌકિક પરિવારજન.

લાડોલ સેવાકેન્દ્ર દ્વારા મહિનગર સખગ્રોનના 'રક્ષાબંધન'ના કાર્યક્રમમાં દિપ પ્રગટાવતાં ડ્ર.કુ. રાજુભાઈ, વરિષ્ઠ પ્રભાકુમારી બહેનો સાથે ડ્ર.કુ. મનીષભાઈ, ડ્ર.કુ. સાવિત્રીબેન, ડ્ર.કુ. ચંપાબેન.

પાટણમાં હેલ્થ વિભાગના સંયુક્ત ઉપક્રમે 'વિશ્વ વસ્તી દિવસ'ના કાર્યક્રમમાં DDO બાબુભાઈ, જિલ્લા પંચાયત પ્રમુખ હેતલબેન, DHO દિનેશભાઈ, CDHO વિષ્ણુભાઈ, ડૉ. મહેશભાઈ, ડ્ર.કુ. નીલમબેન.

નવસારી ખાતે 'ગુરુપૂર્ણિમા'ના દિવસે ડ્ર.કુ. ગીતાબેનનું સન્માન કરતાં નગરપાલિકાના પ્રમુખ મીનલબેન, BJP રાજ્ય મંત્રી શીતલબેન સોની, BJP મહિલા મોરચા પ્રમુખ તન્વીબેન, ડ્ર.કુ. ભાનુબેન.

રાજકોટ અવધપુરી સેવાકેન્દ્રના સંચાલિકા ડ્ર.કુ. રેખાબેનનું 'ગુરુપૂર્ણિમાના દિવસે' સન્માન કરતાં કોરપોરેટર્સ ભાઈ-બહેનો.

બોડેલી મઢી ખાતે આયોજિત રામકથામાં સુપ્રસિધ્ધ કથાકાર ભ્રાતા ગણેશ બાપુને ઈશ્વરીય સૌગાત આપતાં ડ્ર.કુ. પિંકીબેન.

Gyan Amrit ज्ञानमृत

વર્ષ ૧૭

સપ્ટેમ્બર - ૨૦૨૪

અંક : ૦૯

પ્રજાપિતા બ્રહ્માકુમારી ઈશ્વરીય વિશ્વ વિદ્યાલયનું મુખપત્ર

અમૃતસૂચિ

- માયાશ્રુતે જગતશ્રુત .....તંત્રી સ્થાનેથી...04
- સ્વયંને જુઓ અને સ્વયંને બદલો .....દાદી પ્રકાશમણિજી...06
- કોઈની ખામીને સમજો પણ પોતાના .....દાદી હૃદયમોઢિનીજી...07
- જીવન એવું હોય જેનાથી અનેકોને પ્રેરણા .....દાદી બનકીજી...08
- પ્રસન્નતાના પથ પર - પહેલાં સ્વયંમાં શક્તિ .....બ્ર.કુ. શિવાની...09
- દરેક પરિસ્થિતિમાં રાજયોગ સ્થિરતા .....બ્ર.કુ. જગદીશચંદ્ર...10
- સહજ યોગ કઠન કર્મ રીતે બની ગયો? .....બ્ર.કુ. સૂર્યભાઈ...11
- દરેક મનુષ્ય પોતાના કર્મોનું ફળ .....બ્ર.કુ. ઉષાબેન...12
- સંપૂર્ણતાની મદદ આપણે બાબા પાસેથી .....બ્ર.કુ. ગીતાબેન...13
- દાદા આનંદ કિશોરજી .....બ્ર.કુ. હેમંત...14
- રમુજ પ્રસંગ .....બ્ર.કુ. ધીરુભાઈ...18
- મેનેજમેન્ટ ગુરુ - સફળતાના દેવતા - શ્રી ગણેશજી ...બ્ર.કુ. નીતા...20
- નર્ક અને નર્કવાસીને ભૂલો .....બ્ર.કુ. વિવેકાનંદ...22
- દિવ્યદર્શન - ક્ષમા (સંવત્સરી) .....બ્ર.કુ. નંદિની...25
- યોગ એની સાથે થાય જે સ્થિર હોય .....બ્ર.કુ. અનુજ...26
- વ્યક્તિ મટીને બનું આત્મ .....બ્ર.કુ. જૂનાગઢ...27
- નારીનું સન્માન - દેશનું સન્માન .....બ્ર.કુ. પૂજા...28
- ભય પર વિજય .....બ્ર.કુ. અશોક...30
- દરેક ઘડીને અંતિમ ઘડી સમજો .....બ્ર.કુ. ડો. તૃપ્તિ...32
- સંગમચુગની શબ્દાવલી 34

2024ના લવાજમના દર

ભારતમાં

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૧૩૦.૦૦

આજીવન સભ્ય રૂ. ૨,૨૦૦.૦૦

છૂટક નકલ રૂ. ૧૫.૦૦

વિદેશમાં

એરમેઇલ વાર્ષિક રૂ. ૧,૬૦૦.૦૦

આજીવન સભ્ય રૂ. ૧૨,૦૦૦.૦૦

તંત્રી કાર્યાલયનું બદલાયેલું સરનામું

કૃતિઓ મોકલવાનું સરનામું

બ્ર.કુ. ડો. કાલિદાસ પ્રજાપતિ

તંત્રી : જ્ઞાનામૃત

D-202, સાગર રેસીડન્સી,

PDPU રોડ, જાન્વી ફાર્મ સામે, રાયસણ,

ગાંધીનગર - 382007 M. 99798 99104

મુદ્રક અને પ્રકાશક

ભારતી રણછોડદાસ સોમૈયા

-:- વિશેષ નોંધ -:-

સેવાકેન્દ્ર દ્વારા થયેલ સેવાઓના ઓરીજનલ હાઈ રેઝોલ્યુશન વાળા ચોખ્ખા, વ્યવસ્થિત, યોગ્ય ફોટા સાથે મહેમાનોનું આખું નામ, બરોબર હોદ્દો, કાર્યક્રમની સંપૂર્ણ વિગતો સાથે ગુજરાતી જ્ઞાનામૃતના ઈ-મેલ ઉપર જ મોકલવાના રહેશે. જે અચૂત ક્રમે ફોટા મળે, તમામ પ્રકારે ફોટાની ગુણવત્તાના આધારે નાના-મોટા બધા સેવા કેન્દ્રોને યથાચોગ્ય સ્થાન આપવાનો પૂરો પ્રયત્ન રહે છે. જે મોબાઈલથી ફોટા પાડ્યા હોય તે મોબાઈલની ગેલેરીમાંથી જ ઓરીજનલ ફોટા હાઈ ક્વોલિટીમાં ઈ-મેલમાં એટેચ કરવા. તમે whatsappમાં મોકલેલા કે કોઈએ ફોટા પાડીને તમને whatsappમાં મોકલાવેલ અથવા કોઈના ફોર્વર્ડ કરેલા ફોટા ક્યારે મોકલવા નહીં. whatsappથી મોકલાવેલા ફોટાની પ્રિન્ટિંગ ક્વોલિટી બરોબર હોતી નથી. જે પ્રકાશનમાં કદાપિ લેવાશે નહીં

જ્ઞાનામૃતના બેંક ખાતાની વિગતો

પ્રજાપિતા બ્રહ્માકુમારી ઈશ્વરીય વિશ્વ વિદ્યાલય

Account No. : 03290100041261 IFSC Code : BARB0GITAMA

Bank Name : BANK OF BARODA, Geeta Mandir Branch

પ્રકાશન સ્થળ - ગુજરાત ઝોન મુખ્યાલય

બ્રહ્માકુમારીઝ, સુખશાંતિ ભવન, ભુલાભાઈ પાર્ક રોડ, કાંકરિયા, અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૨૨.

Phone: 079 - 2532 4460

Email : gyanamrit.guj@gmail.com

માયાજીતે જગતજીત

માયા અર્થાત્ પોતાના જ વ્યર્થ નકારાત્મક, આળસ, અલબેલાપણાના વિચારો. સંગમયુગમાં માયાનું એવું રૂપ બતાવ્યું છે જેથી યોગીઓ પણ તેનાથી આકર્ષિત થાય છે. બાબા માયાને પોતાની બેટી સમજે છે. બાબા જાણે છે કે મારાં બાળકોએ સંપૂર્ણ ફરિશ્તા, કર્માતીત, દેવતા બનવાનું છે. તો માયા દ્વારા તેની પૂરતી ચકાસણી થાય. મારાં બાળકો શુદ્ધ સોના, ફ્લોલેસ ડાયમંડ બને. યોગી જીવનમાં માયા ભિન્ન ભિન્ન પ્રકારે પરીક્ષા લે છે, તેમાં વિજયી બનનાર જ સાચા બ્રહ્માવત્સ, મહારથી બની શકે છે. માયા ભિન્ન ભિન્ન કર્મેન્દ્રિયોની પરીક્ષા લે છે. તેમાં વિજયી બનનારજ માયાજીત બની શકે છે. માન-શાન-પદ-પ્રતિષ્ઠા ખાનપાન આદિ કાર્યોમાં માયા સૂક્ષ્મ પ્રહાર કરે છે તેથી ત્રિકાળદર્શી બનીને તેનાથી મુક્ત થવું જરૂરી છે. માયા નામરૂપની બીમારીમાં યોગીને ફસાવી દે છે. જેઓ તેમાં ઊંડા ઉતરે છે એમનું પતન થાય છે.

યજ્ઞના ઇતિહાસમાં બેગરી પાર્ટ પણ માયાનું રૂપ લઈને આવ્યો. ભિન્ન ભિન્ન સમસ્યાઓનો સામનો ન કરી શકનાર યજ્ઞ છોડીને ચાલ્યા ગયા. જેઓ રહ્યા તેઓ આદરણીય, વંદનીય, પૂજનીય બન્યા. મમ્મા અવ્યક્ત થયાં ત્યારે માયાને વશીભૂત થઈને કેટલાક આત્માઓ યજ્ઞ છોડી ચાલ્યા ગયા.

કોઈપણ જાતની પૂર્ણ ચકાસણી કર્યા વગર સાંભળેલી, કોઈના દ્વારા સંભળાવેલી વાતોમાં અંધવિશ્વાસ રાખનાર પણ યજ્ઞમાં ટકી ના શક્યા. યોગીએ સુખ સગવડનાં અનેક સાધનોની અપેક્ષા રાખ્યા વગર સાધનાને જ કેન્દ્ર સ્થાને રાખવી

જોઈએ. તીવ્ર પુરુષાર્થીએ હંમેશાં સાવધ રહેવાનું છે કે માયા કોઈપણ રૂપ ધરીને આવે તો તેને ઓળખીને તેનાથી દૂર રહેવું એ શ્રીમત છે.

બાબા કહે છે, **‘જ્યારે કહો છો સર્વશક્તિવાન બાબા અમારી સાથે છે તો પછી અપવિત્રતા આવી જ શકતી નથી. પણ જો આવે છે તો ચેક કરો કે માયાએ કોઈ ચોર ગેઈટ બનાવીને રાખ્યો નથીને? આપના જે વિશેષ સ્વભાવ યા સંસ્કાર કમજોર હશે એને જ માયા પોતાનો ચોર ગેઈટ બનાવશે. તો જ્યારે ગેઈટ ખૂલેલો હોય છે ત્યારે માયા આવે છે જો સર્વશક્તિવાન સાથે છે તો માયાની કમજોરી રહી શકતી નથી.’**

બાબા કહે છે, **‘તમે બાપને યાદ કરો છો તેમાં માયા વિઘ્ન નાંખે છે કારણ કે માયા રાવણને ઈર્ષ્યા થાય છે કે અમારા મુરીદ રામ (શિવબાબા)ને શા માટે યાદ કરે છે. આ પણ ડ્રામામાં પહેલાંથી જ નોંધાયેલી ઘટના છે.’** બાબા વધુમાં કહે છે, **‘કોઈપણ એક્ટર સામે માયા ઈર્ષ્યા કરે, વિઘ્ન નાંખે, તોજ્ઞાનમાં લાવે એને ન જોતાં પોતાના પુરુષાર્થમાં જ તત્પર રહેવાનું છે.’**

માયાજીત બનવાની ચુકિતઓ

પરમાત્મા પ્રેમના પાત્ર બનો તો સહજ રીતે માયાજીત બની જશો. યાદ અને સેવાનું ડબલ લોક લગાવો તો માયા આવી શકતી નથી. નવરું મન શેતાનનું કારખાનું બની જાય છે. તેથી બાબાએ સતત વ્યસ્ત રહેવાનું કહ્યું છે. ભિન્ન ભિન્ન પ્રકારની સેવાઓમાં વ્યસ્ત રહો યા યાદની અવસ્થામાં રહો. સર્વશક્તિવાન બાપ જેની સાથે છે

એની સામે માયા પેપર ટાઈગર છે. સદા એલર્ટ રહો તો માયા આવી શકતી નથી. માયાજીત બનવું છે તો સ્નેહની સાથે સાથે જ્ઞાનનું પણ ફાઉન્ડેશન મજબૂત કરો. સર્વશક્તિઓ (અષ્ટશક્તિઓ અને સૂક્ષ્મશક્તિઓ)ની લાઈટ સદા સાથે રહેતો માયા દૂરથી જ ભાગી જાય છે. યાદ અને નિઃસ્વાર્થ સેવા દ્વારા માયાજીત બનવું એજ વિજયી બનવું છે. જે વ્યર્થની ફીલીંગથી મુક્ત બને છે તેજ માયાજીત બને છે. કોઈની સાથે તુલનામાં ના પડવું કારણકે આ સૃષ્ટિનાટકમાં દરેક આત્માઓનો પોતાનો પાર્ટ છે.

જ્યારે સીતાજી વનવાસમાં ઝૂંપડી બાંધીને રામ લક્ષ્મણની સાથે રહેતાં હતાં. તે સમયની આ વાત છે. જેમાં લક્ષ્મણે, લક્ષ્મણરેખા બાંધીને કહ્યું હતું કે આ રેખાથી આગળ જશો નહીં. ત્યારે મામો મારીચ સુંદર હરણાંનું રૂપ ધરીને આવ્યો. સીતાજીને હરણના ચામડામાંથી કંચુકી બનાવવી હતી માટે જ કવિએ લખ્યું છે,

‘સીતા સમાણી સતિ કોણ શાણી,
પતિ પ્રતિજ્ઞાય સદા પ્રમાણી.
કુરંગ હણવા મતિ ભ્રષ્ટ કીધી,
વિનાશકાળે વિપરીત બુદ્ધિ.’

સીતાએ લક્ષ્મણરેખા, શ્રીમતની રેખા પાર કરી ના હોત તો તેમનું હરણ થયું ના હોત.

અવ્યક્ત બાપદાદા કહે છે, ‘**માયા તો લાસ્ટ ઘડી સુધી આવશે. પરંતુ માયાનું કામ છે આવવું. અને આપનું કામ છે માયાને દૂરથી જ ભગાવવી. માયા આવે અને આપને હલાવે છતાં પણ આપ તેને (માયા) ભગાડો. એમાં પણ સમય વેસ્ટ ગયો, એટલા માટે સાયલેન્સના સાધનોથી આપ દૂરથી જ ઓળખી લો કે માયા છે. એને પાસે આવવા ન દો. જે વિચારો છો કે શું કરું, કઈ રીતે**

(અનુસંધાન પેજ નં. 07 પર)

(પેજ નં. 09નું અનુસંધાન)... પ્રસન્નતાના પથ

પહેલાં બોલતા હતા કે સોમવારથી શુક્રવાર સુધી બહુ તનાવ રહે છે. રવિવાર ઘણો સારો પણ આજે કહીએ છીએ કે રવિવાર સારો હોતો નથી. એના કરતાં ઓફિસ જ સારી. કોરોનાના સમયે લોકડાઉન મળ્યું હતું. ઘર પર પરિવારને એકઠા રાખવા માટે એક મહીનો તો સારી રીતે વીતી ગયો. બીજા મહીનાથી ક્યારે ઓફિસ શરૂ થશે. ક્યારે આપણે ઘરમાંથી બહાર નીકળીએ. કેટલાયે વર્ષોથી એ પ્રાર્થના કરતા હતા કે ક્યારે એવો સમય આવશે જ્યારે આપણે એકઠાં મળીશું. એ સમય મળ્યો તો કહેવા લાગ્યા કે બસ બસ હવે અમારે બહાર જવાનું છે. આ સંકેત છે કે પહેલાં કામકાજના સ્થળે તનાવ હતો હવે તનાવ ઘરમાં પણ થવા લાગ્યો. જ્યારે ઘરમાં જ તનાવ આવ્યો તો આત્મા ક્યાં જશે? એટલે ઘરના વાતાવરણને બહુ શક્તિશાળી બનાવવાની જરૂર છે.

જ્યારે ઘરમાંથી એક સદસ્ય પણ આધ્યાત્મિક જ્ઞાનનો ખોરાક લેવાનું શરૂ કરશે. તો એકના મન પર પણ જે જ્ઞાનના શબ્દ ચાલશે. તો તે ઘરની હવામાં ફેલાવવા લાગશે. એ ઘરમાં રહેનાર અન્ય સદસ્યો ઉપર પણ તેનો પ્રભાવ પડશે. જે ડર અને ચિંતા ફેલાય છે. તો જ્ઞાન અને શક્તિ પણ ફેલાય છે.

આપણાં ઘર ઘણાં સુંદર બની ગયાં. હવે એ ઘરને શક્તિશાળી બનાવવાનો છે. આવા ઘરમાં પ્રવેશતાં જ આનંદ અને શક્તિ મળે. કલહ-કલેશ, તનાવ, ચિંતા નહીં. ઘરની બહારની સજાવટનું કામ કર્યું. હવે ઘરની અંદરની સજાવટનું કામ કરીએ.

॥ ઓમશાંતિ ॥

સ્વયંને જુઓ અને સ્વયંને બદલો

રાજયોગિની દાદી પ્રકાશમણિજી, પૂર્વ મુખ્ય પ્રશાસિકા, શાંતિવન, આબુરોડ

આપ સૌ દિવ્યગુણોના ગુલદસ્તા છો. દિવ્યગુણોના ગુલદસ્તાથી જીવન મહેંકી ઉઠે છે. તો આપ સર્વનું જીવન સદા મહેંકતું છે ને? એક વાર બાબાએ કહ્યું હતું તમે બીજું કોઈ દાન નથી કરી શકતા પરંતુ ગુણદાન તો કરી શકો છો. બ્રાહ્મણોને તો દાન આપશો નહીં, સહયોગ આપશો.

કોઈનામાં 99 અવગુણ હશે પણ એક ગુણ, એક વિશેષતા તો સર્વમાં હોય છે. કોઈ પોતાની વિશેષતાને જાણે છે અને કોઈ તો પોતાની વિશેષતાને જાણતા નથી. બાબાએ આપને પોતાના બનાવ્યા છે તો બાબા કહે છે - તમે સૌ વિશેષ આત્મા છો. બાબાએ આપનામાં કોઈ વિશેષતા જોઈ તો આપને પોતાના બનાવ્યા. મમ્મા (માતેશ્વરી જગદંબા સરસ્વતી) અમને કહેતાં હતાં તમારામાં આ વિશેષતા છે તો એને સેવામાં લગાવો તો બે ગણી, ત્રણ ગણી થઈને 100 ટકા બની જશે. તેથી આપણું જીવન શ્રેષ્ઠ બનાવવું કે સાધારણ બનાવવું તે આપણા હાથમાં છે. વર્તમાન સમયે જે પણ થઈ રહ્યું છે, જે પણ સાંભળવા મળે છે તે સૌ આપની સામે પેપર છે. પેપર વિના કોઈ પાસ થઈ શકે છે? કે.જી.માં ભણનારનું પણ પેપર હોય છે. તો આપણે 21 જન્મનું રાજ્ય ભાગ્ય લઈશું. અડધા કલ્પ પૂજ્ય બનીશું, અડધા કલ્પ રાજા બનીશું. તે પણ પેપર આપ્યા વિના આ કઈ રીતે બની શકે છે? બ્રાહ્મણોના સંસારમાં હવે સ્થાપનાનું કાર્ય ચાલી રહ્યું છે. આપણા સર્વનો સંબંધ એક બાપ

(પરમપિતા શિવ પરમાત્મા) સાથે છે. આપણે સૌ એમનાં બાળકો એ માશુકના પ્રેમને જાણીએ છીએ. એક બાબાની લગન કેટલી ધ્યાતી, મીઠી, સુખદાયી છે. આવી લગનમાં મગન રહેનાર કદી કોઈની લગનમાં જશે નહીં. જે કોઈની આપસમાં બહુ પ્રીત હોય છે તો તેને તોડવી મુશ્કેલ બને છે. એ રીતે જ્યારે બાપ સાથે આપણી પૂરી લગન છે, પ્રીત છે તો તેનાથી પણ ગુપ્ત ખુશી તથા નશો રહે છે કે અમે તો એ બાબને મેળવ્યા છે. એની સામે સારી દુનિયા તો કંઈ નથી. એક તૂ એટલા ધ્યાતી છો. અમે એના ધ્યારના સમુદ્રની નદીઓ છીએ. એને જ આપણે કહીએ છીએ. નિરંતર યોગમાં રહેવું, આ મસ્તી ઘણી નિરાળી છે. બાબાના પ્રેમનો અનુભવ કરતાં એ મસ્તીમાં રહો તો બીજી કોઈ વાત સામે આવી શકશે નહીં. આ પુરુષાર્થની સહજ વિધિ છે. બાબાએ આપણને શ્રીમતની જે ચાવી આપી છે તે અનુસાર બેફિકર બાદશાહ બનીને ચાલવાનું છે. સદા સમજો આપણે રાજશ્રધિ, રાજયોગી છીએ. પોતાનું કાર્ય ભૂલો નહીં. યોગીએ જ્ઞાનથી જૂની દુનિયાનો વૈરાગ્ય લાવવાનો છે આપણે છીએ યોગી લોકો. કોઈ આપણું નથી કે પરાયું. હે આત્મા તૂ બાબા પર સ્વાહા થઈ જા. જ્યારે સર્વ સ્વાહા થઈ ગયું તો જૂની દુનિયાથી વૈરાગ્ય આવી જ જશે. આનું નામ તપસ્યા છે. તો પહેલાં સ્વયં સમર્પિત થઈ જાઓ. જ્યારે આત્મા સ્વયં સમર્પિત થઈ ગયો તો પછી તપસ્યા કરવી, અશરીરી બનવું બહુ સહજ છે. હવે આપણી તપસ્યાની દુનિયાને પણ જરૂર છે. તત્વોને પણ આપણી જરૂર છે. આપણે જોઈએ છીએ કે દુનિયાની હાલત દિન-પ્રતિદિન ગંભીર થતી જાય

(અનુસંધાન પેજ નં. 29 પર)

કોઈની ખામીને સમજો પણ પોતાના મનમાં સમાવો નહીં

રાજયોગિની દાદી હૃદયમોહિનીજી, પૂર્વ મુખ્ય પ્રશાસિકા, શાંતિવન, આબુ રોડ

જેમ આપણાં દાદી પ્રકાશમણિજી સદા સ્વમાનમાં રહ્યાં અને બીજાઓને સન્માન આપ્યું. પછી તે નાનો હોય કે મોટો હોય. પણ દાદી દ્વારા એમને પ્રેમ અને સન્માન મળ્યું છે.

જે સ્વમાનમાં રહેશે તે ઓટોમેટીક સર્વને સન્માન આપશે. સ્વમાનમાં રહેવાથી સર્વ પ્રતિ શુભભાવના, શુભકામના રહે છે.

દાદી કહેતાં જે બાબાએ કર્યું છે તે મારે કરવાનું છે. બ્રહ્માબાબા સાથે પ્રેમ છે તો તેનું રીટર્ન જરૂર આપણે આપવાનું છે. પ્રેમ એને કહેવાય છે જેની સાથે આપને પ્રેમ છે તે જે કહે છે તેને આપણે ટાળી શકતા નથી. તો આપણે સ્વયં ચેક કરવાનું છે કે સર્વ પ્રતિ આપણામાં સન્માનની ભાવના રહે છે. જો આપણે સન્માન આપનારા છીએ તો એનાથી દરેકને ફીલીંગ આવે છે. આ અમારા છે. તો આપણા જીવનમાં આપણો એવો સ્વભાવ હોય જેનાથી દરેક સમજે કે આ અમારા છે. એટલા ઈઝી છે? એટલા લવલી છે? તો સ્વયંને ચેક કરવા પડશે. આપણામાં નાના યા મોટા તો નંબરવાર હશે જ પણ આપણી કોઈના પ્રતિ નેગેટીવ વૃત્તિ ના હોવી જોઈએ. કારણ કે આપણે બીજાઓને કોર્સ કરાવીએ છીએ કે નેગેટીવ વૃત્તિ નહીં હોવી જોઈએ. તો નેગેટીવને પોઝીટીવમાં ચેન્જ કરો. કેટલાક કહે છે કે એમનો સ્વભાવ જ એવો છે. તો બાબાએ એકવાર કહ્યું હતું કે શું આ કહેવું રાઈટ છે? એક છે સમજાવવું અને બીજું છે એની કમજોરીને દિલમાં સમાવવી. સમજવું અને સમાવવું એમાં રાત

દિવસનો ફરક છે. જો તે સારી ચીજ નથી તો, તો આપણે એ ખરાબ ચીજને જાણવા છતાં તેને આપણા મનમાં શા માટે સમાવી લઈએ છીએ. એનું પરિણામ શું હશે? જો ભોજનમાં અગર ખરાબી છે તો તે ભૂલમાં ખાઈ લઈએ છીએ. પેટમાં જાય છે તો તેનું નુકસાન તો થાય છે ને? એટલે બાબાએ ડાયરેક્શન આપ્યું છે કે સમજો. ભલે પણ દિલમાં સમાવો નહીં.

॥ ઓમશાંતિ ॥

- ખુશી તો આપનો શ્વાસ છે, આપની ખુશી કોઈ છિનવી ના શકે.
- ખુશીમાં રહેવું અને બીજાને ખુશીમાં રાખવા એ દુઆઓ લેવા અને આપવાનું કાર્ય છે.

(પેજ નં. 05નું અનુસંધાન)... તંત્રી સ્થાનેથી

કરું, અત્યારે તો પુરુષાર્થી છું. તો આ પણ માયાની ખાતરી કરો છો. પછી તંગ થાઓ છો એટલે એને જોઈને ભગાડી દો તો માયાજીવ બની જશો.'

આજે આવી ભયાનક માયા મોબાઈલ, સોસ્યલ મીડિયામાં છે. રોજ કેટલાક લોકો ઠગાય છે. જાતીય આવેગને કારણે પ્રેમમાં પડીને કેટલાય લોકોનાં જીવન બરબાદ થયાં છે. ભિન્ન ભિન્ન લોભની લાલચે કેટલાય લોકો લૂંટાઈ ગયાં છે. બાળકોને પણ તેનાથી ઘણું નુકસાન થાય છે. વૈજ્ઞાનિકયુગની આ માયાથી બચવા આપને પરમાત્મા બળ આપે તેવી હાર્દિક શુભકામના.

॥ ઐ શાંતિ ॥

- બ્ર.કુ. કાલિદાસ

જીવન એવું હોય જેનાથી અનેકોને પ્રેરણા મળે

રાજયોગિની દાદી જાનકીજી, પૂર્વ મુખ્ય પ્રશાસિકા, શાંતિવન, આબુરોડ

સંતુષ્ટતાનું સીક્રેટ એ છે કે સંતુષ્ટ એ બનશે જેનો સ્વભાવ મૂલ્યવાન હશે. જે ગરીબ હશે તે સંતુષ્ટ કઈ રીતે બનશે? જે સંતુષ્ટ નહીં હોય તેનાં વાણી, દૃષ્ટિ, ચહેરો કેવાં હશે? જે સ્વયં

સંતુષ્ટ નથી તો બીજાને સંતુષ્ટ કરવા એ પહાડ જેવું છે. ખુદ સંતુષ્ટ રહો. કારણ કે બીજાને કાઢવાના છે. આ આવા છે ને. ભગવાને સંતુષ્ટ રહેવાનો ખજાનો આપ્યો છે. તે ખોલીને જોતા નથી. કોણ જાણે તે ક્યાં અદૃશ્ય થઈ જાય છે. મારા ઉપર મહેરબાની બાબાની છે. જેમને બાબાએ આટલા ખજાના આપ્યા છે. બીજાઓ પણ સદા ખુશ રહે એવી મારી ભાવના છે. જેનામાં રહે એવી મારી ભાવના છે. જેનામાં કોઈ ઈચ્છા હોતી નથી તેઓ સંતુષ્ટ રહે છે. સારા બનવાની ઈચ્છા ભલે રાખો. બાબા ક્યાં, શિવબાબા ક્યાં. હા એમના જેવા બનવું સારું છે. એક છે વિદેહી, બીજા છે સ્નેહી. વિદેહી અર્થાત્ બુદ્ધિની બીજરૂપ સ્થિતિ. આપણામાં બીજ જ લાઈટ, માઈટ રહેવાનું પડ્યું છે. લાઈટ રહેવાની માઈટ બાબા આપે છે. હું એમનું સંતાન છું. જે સદા હળવા છે તે સંતુષ્ટ છે. વધુ વિચારનારા ભારે બને છે. ગીત છે ને કે ‘લે લો લે લો દુઆએં મા બાપકી, ગઠરી ઉતરે પાપકી.’ જો હું દુઆઓ નહીં આપું તો પાપની ગઠરી ઉતરશે નહીં. ક્યારે શિરદઈ થાય છે, ક્યારેક ભારે થઈ જાય છે. બાબાની દુઆઓથી ગઠરી ઉતરી ગઈ તો શિર હળવું બની ગયું. તો સંતુષ્ટ થઈ ગઈ. કોઈની પાસે

ગમે તેટલું છે પણ હું શું કરીશ?

બાબા બાબાકો માટે સ્વર્ગ બનાવી રહ્યા છે. મુસાફર બનીને અહીં આવ્યા છે. આપણે એમની સામે બેઠાં છીએ. તેઓ આપણને ભણાવી રહ્યા છે પણ આપણે ઝોકાં ખાઈએ છીએ. ખુશીમાં ચહેરો ચમકતો નથી. તેઓ આપણને જીવન મુક્તિનો વારસો આપી રહ્યા છે. મુક્તિ વગર જીવનમુક્તિના સુખનો અનુભવ થતો નથી. તો આપણું જીવન એવું મૂલ્યવાન હોય જેનાથી અનેકોને પ્રેરણા મળે.

સમય સફળ ત્યારે થશે જ્યારે સેવા કરતાં એવું સમજીએ કે આ મારી સેવા નથી પણ ભગવાનની છે. સેવામાં જરા પણ અભિમાન ન આવે. જે બાબાને યાદ કરે છે તેનું દુઃખ ચાલ્યું જાય છે. દુનિયામાં છે દુઃખ-અશાંતિ અહીં છે સુખશાંતિ.

॥ ઓમશાંતિ ॥

(પેજ નં. 13નું અનુસંધાન)... સંપૂર્ણતાની મદદ

આપણે બાબાનું નામ બાલા કરવાનું છે. યજ્ઞનું નામ રોશન કરવાનું છે. આપણે વ્યક્તિગત આપણી મહતા બતાવવાની નથી. બાબા, બાબાનું સત્યજ્ઞાન મહત્વપૂર્ણ છે. બાબાની યાદમાં આટલું સુખ, આનંદની અનુભૂતિ થાય છે અને આપણી અંદર જે અલૌકિકતા, રુહાનિયત આવે છે જેથી આપણે ગુપ્ત રહેવા છતાં પ્રત્યક્ષ થઈ જઈએ છીએ. હવે બાબાને આપણી કઈ મદદ જોઈએ. બાબાને જે મદદ જોઈએ તે મારે કરવાની છે. આપણી સ્થિતિની મદદ, સંપન્નતાની મદદ, આપણી સંપૂર્ણતાની મદદ જોઈએ. ॥ ઓમશાંતિ ॥

પ્રસન્નતાના પથ પર

પહેલાં સ્વયંમાં શક્તિ ભરો પછી બીજાઓને આપો

બ્ર.કુ. શિવાનીબેન, ગુરુગ્રામ, હરિયાણા

આજે દરેકને ધ્યાન-મેડીટેશનની જરૂર છે. બાળકોને સારા સંસ્કાર આપવા માટે માતાપિતાની આત્મારૂપી બેટરી સંપૂર્ણ રીતે ચાર્જ હોવી જોઈએ. આ બાળકોની નજીક બેસવાથી

યા એમની સાથે વધારે સમય બેસવાથી નહીં થાય. આપ દૂર બેસવા છતાં પોતાની બેટરી ચાર્જ કરીને એમને એ શક્તિ આપી શકો છો. કદી પણ મનમાં બહાનું ન બનાવો કે મારે ઘરનું ધ્યાન રાખવાનું છે. બાળકોનું ધ્યાન રાખવાનું છે, મારી પાસે મેડીટેશન કરવાનો સમય નથી. ધ્યાન તો રાખવાનું છે પણ પહેલાં એમના મનનું ધ્યાન રાખવાનું છે.

આજકાલ ઘરોમાં એવું ચાલી રહ્યું છે કે પરિવારવાળા પોતાનું બધું ધન લઈને ડોક્ટરની પાસે પહોંચી જાય છે. અને કહે છે મારા બધા પૈસા લઈ લો પણ બાળકનું દિમાગ ઠીક કરી દો. ડોક્ટર કહે છે કે આ કામ પૈસાથી થઈ શકતું નથી. આજે બાળકોની અંદર જેટલો તનાવ અને ચિંતા છે તેનું કારણ ઘરનું વાતાવરણ છે. બીજું કોઈ કારણ નથી. આપ ગમે તેટલાં બહાનાં કાઢો કે સ્કૂલમાંથી જ પ્રતિસ્પર્ધા છે જ્યારે સારું એ છે કે પહેલાં પ્રેશર વધારે હતું અત્યારે ઓછું છે. પહેલાં સાધન નહોતાં અત્યારે કેટલાં સાધન છે. આપણે જો પહેલાં ક્લાસમાં સાંભળી લીધું તો તે મીસ થઈ ગયું.

વળી આજે પહેલાં ઘોરણથી જ બાળકોને ટ્યુશન ક્લાસમાં મોકલે છે. પહેલાંના સમયમાં

કોઈ ટ્યુશન લેવા જતા હતા તો તે ગુપ્ત રાખતા હતા. એવું સમજવામાં આવતું હતું કે ભણતરમાં નબળા છે. એટલે ટ્યુશન ક્લાસમાં જાય છે. આજે તો સૌ બાળકોને ટ્યુશન ક્લાસમાં મોકલે છે તે જોઈ અન્ય વાલીઓ પણ બાળકોને ટ્યુશન ક્લાસમાં મોકલે છે.

એનાથી એ સમજાય છે કે આત્માની એકાગ્રતાની શક્તિ ઓછી થતી જાય છે. જે સારી ટકાવારીથી પાસ થાય છે. એમને ભણાવીને સારા વ્યવસાય -નોકરીમાં મોકલી દો છો પણ આત્મા માટે શું કરશો. એટલે એવું કદી ના કહો કે મારી પાસે સમય નથી. કારણ કે મારે મારા બાળકોનું ધ્યાન રાખવાનું છે. પછી બાળકોના પણ બાળકોનું ધ્યાન રાખવાનું છે. આ પરંપરા ચાલતી જ રહે છે. એનો કોઈ અંત જ નથી. પણ આમ કરતાં કરતાં આત્મા સ્વયં શરીર છોડીને બાળક બની જશે. ત્યારે આપણે આપણી સાથે શું લઈને જઈશું?

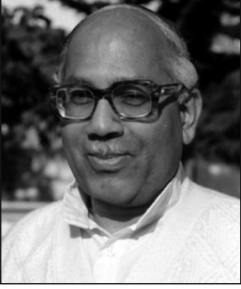
જો થોડો સમય કાઢીને શક્તિ ન મેળવો તો બાળકોને ક્યાંથી શક્તિ આપશો. તો હવે એવું બહાનું ન કાઢશો કે મારી પાસે સમય નથી. બાળકોની સાથે આપણે બહુ સમય વીતાવી શકીએ છીએ. પણ સ્વયંમાં શક્તિ એકઠી કર્યા વગર આપી શકશું નહીં. એટલે ગમે તે થાય પહેલાં ઘરના વાતાવરણને સારું બનાવો.

પહેલાં લોકો કહેતા હતાં કે ઓફિસમાં બહુ તનાવ આવે છે. પણ ઘેર આવીને બધું ઠીક થઈ જતું હતું. હવે તો એની પણ ખબર પડતી નથી કે કયો તનાવ વધારે છે. ઘરવાળો યા ઓફિસ વાળો.

(અનુસંધાન પેજ નં. 05 પર)

દરેક પરિસ્થિતિમાં રાજયોગ સ્થિરતા

બ્ર.કુ. જગદીશચંદ્ર, દિલ્હી

રાજયોગનો અભ્યાસ જ સુખદાયી અને મધુર છે. પરંતુ જો રાજયોગનો અભ્યાસ કરતાં મનમાં અનાયાસ જ કોઈ વ્યર્થ સંકલ્પ આવી જાય તો એનાથી ચિંતિત થવું જોઈએ નહીં. એના નિવારણના બે ઉપાયો છે. એક તો એ છે કે તેનાથી પરેશાન ના થવું. મનને હળવું રાખો. બીજું નિરાશાનો અનુભવ ના કરો. આપ હળવા મનથી ફરીથી ઈશ્વરીય ચિંતન કરવાનો પુરુષાર્થ કરો. જે રીતે લોખંડને લોખંડ જ કાપે છે, તે રીતે સંકલ્પ જ સંકલ્પને કાપે છે. તેથી એ અશુદ્ધ સંકલ્પોને કાપવાનો સર્વોત્તમ ઉપાય છે. મનને શુદ્ધ સંકલ્પોમાં વ્યસ્ત કરી દો. નહીંતર કોઈ આ વ્યર્થ સંકલ્પોમાં ગૂંચવાય જાય છે કે કોણ જાણે મારું મન સ્થિર રહેતું નથી. તો એક વ્યર્થ ચિંતન થઈ રહ્યું હવું, હવે એ વ્યર્થ ચિંતન વિશે પણ ચિંતન શરૂ થશે તો આ શૂંપલાનો અંત ક્યારે આવશે? તેથી આ સંકલ્પોને બદલે જ્ઞાનમય સંકલ્પો શરૂ કરો.

રાજયોગનો અભ્યાસ કરતી વખતે જો અનાયાસ જ મન કોઈ કારણથી ત્યાંથી હટી જાય તો એને પુનઃ પરમપિતા પરમાત્માના પરિચય આદિના મનન ચિંતનમાં લગાવી દેવું જોઈએ. જેથી સ્થિતિ ફરીથી સ્થૂળ ના બની જાય. દા.ત. આ પ્રકારનું મનન કરો કે આ સંસાર તો એક મુસાફરખાનું છે. હવે આ કલિયુગી સૃષ્ટિમાં કોઈ પણ આસક્તિ રાખવાનો પ્રયાસ કરવો જોઈએ નહીં. શિવબાબા હવે મારી પ્રીતિ આપની સાથે જ છે. જેઓ મને પરમધામ અને સતયુગમાં લઈ જઈ

રહ્યા છે. મારો વર્તમાન જન્મ તો અંતિમ જન્મ છે, હવે હું સૃષ્ટિમંચ પર મારો પાર્ટ પૂરો કરી ચૂક્યો છું. હવે મારો પાર્ટ સ્વયં પરમપિતા પરમાત્મા સાથે છે. શિવબાબા આપ તો અનહદ દાની અને ભોલા ભંડારી છો. આપે મને જ્ઞાન અને યોગ રૂપી વરદાનો આપ્યાં છે. જેનાથી સર્વ પ્રાપ્તિઓ થઈ જાય છે. શિવબાબા આપ તો ખરેખર ઘણા હિતૈષી અને અપાર સુખશાંતિ આપનારા છો. તેથી હું આપને હૃદયથી ઘણો જ પ્રેમ કરું છું. આપતો બગડેલી બાજીને સુધારનારા છો. મને પણ આપ દલદલ (વિકારોના કીચડ)માંથી બહાર કાઢીને પાવન બનાવી રહ્યા છો. 21 જન્મો માટે સ્વર્ગના રાજ્યભાગના અધિકારી બનાવી રહ્યા છો. આપ તો ઘણી કમાલ કરો છો કે એક જ જન્મમાં સહજ રાજયોગ દ્વારા પતિત નરને પૂજ્ય નારાયણ તથા નારીને પૂજ્ય લક્ષ્મી બનાવી રહ્યા છો. તેથી હું આપના કર્તવ્યની જેટલી પ્રશંસા કરું તેટલી ઓછી છે. શિવબાબા, હવે તો હું બીજાઓને આપની વાણી સંભળાવીશ. એમને માયાની ઊંઘમાંથી જગાડીશ. શિવબાબા હવે હું ક્યારેય વિકર્મ કરીશ નહીં. આપની આજ્ઞા અનુસાર ચાલીને પોતાના જીવનને શ્રેષ્ઠ બનાવીશ. આ પ્રકારનું મનન ચિંતન કરતાં કરતાં પુનઃ એકાગ્રતાપૂર્વક શાંતિ, શક્તિ, પ્રેમની ધારાને ધારણ કરીને રુહાની અનુભવમાં મગ્ન થઈ જવું જોઈએ.

અશુદ્ધ સંકલ્પોનું નિવારણ

જો આ જ્ઞાન-યુક્ત ચિંતન પણ નથી થઈ રહ્યું, મનમાં તોફાન જાગી રહ્યું હોય, મન ભારે થઈ ગયું હોય, આભસ યા માનસિક ઉદ્વેગ અને

(અનુસંધાન પેજ નં. 19 પર)

સહજયોગ કઠન કઈ રીતે બની ગયો?

બ્ર.કુ. સૂર્ય, જ્ઞાન સરોવર, માઉન્ટ આબુ

સહજયોગ બહુ લોકો માટે કઠણ બની ગયો છે. શા માટે યોગ લાગતો નથી? કારણ કે વ્યર્થ સંકલ્પ બહુ આવે છે. તે ક્યાંથી આવે છે? તે એની મેળે આવી ગયા છે કે આપણે બનાવ્યા છે.

આ વાત સૌએ સમજી લેવાની જરૂર છે. બીજી વાત સહજ યોગ કઠણ શા માટે બની ગયો છે? કારણ કે યોગ માટે મનમાં શ્રેષ્ઠ વિચાર અને બુદ્ધિ સ્પષ્ટ જોઈએ. આ ઘણા બધા લોકોમાં નથી. બધાં એ વિચારવાનું છે. જ્ઞાનના સાગર રોજ આપણને ભણાવે છે. મુરલીઓમાં સુંદર વિચારો આવે છે. જેનો સંસારને અંદાજ નથી.

રોજ શિવબાબા કહે છે તમે નિર્વિકારી દેવતા હતા. સંસારમાં કોઈ શાસ્ત્રવાદી, વેદવિદ જાણતા નથી કે સતયુગમાં નિર્વિકારી દેવતાઓ હતા. આ શ્રેષ્ઠ વિચાર છે કે નહીં.! જો આ વિચારને દિવસમાં થોડી વાર યાદ કરો તો અનેક વ્યર્થ સંકલ્પ સમાપ્ત થઈ જશે. બુદ્ધિ એ શ્રીબું નેત્ર છે. બુદ્ધિમાં વિવેકશક્તિ છે. જેમાં જ્ઞાન ભરાઈ રહ્યું છે. જો જ્ઞાનને બદલે કોઈએ બુદ્ધિમાં વિચારોની ગંદકી ભરી લીધી હોય, ઈર્ષ્યા, દ્વેષ ભરી લીધાં હોય, ચિંતા અને પરેશાનીઓ ભરી લીધી હોય તો બુદ્ધિ સ્થિર બનશે નહીં. આ આપણી આંખો છે. તેનાથી જે કાંઈ જોઈએ છીએ તે ધારણ થાય છે. એટલે બુદ્ધિની એક પરિભાષા એ છે કે બુદ્ધિ આપણી ધારણા શક્તિ પણ છે. જે કાંઈ પણ ધારણ થઈ રહ્યું છે પવિત્રતા, શક્તિઓ, સદ્ગુણ, જ્ઞાન, વરદાન, તે ક્યાં જઈ રહ્યું છે?

બુદ્ધિમાં તો આપણે આપણી બુદ્ધિને કનકપાત્ર બનાવવાનો વાસ થશે? લોકોએ તો ભગવાનને સર્વવ્યાપી બનાવી દીધા. તો યોગી બનવું છે તો પહેલાં બુદ્ધિની સફાઈ કરો. બાબા તો મુરલીઓમાં કહે છે કે ઓછામાં ઓછા આઠ કલાક મને યાદ કરો. આ સાંભળતાં જ કહી દઈએ છીએ કે આ પોતાનાથી થઈ શકશે નહીં. એટલા માટે હું ચાર કલાક બાબાને યાદ કરવા કહું છું. ચાર કલાક પણ એક સ્થાને બેસીને નહીં, હાલતાં ચાલતાં પણ બાબાને યાદ કરો.

યોગની સાદી પરિભાષા છે. સ્મૃતિ સ્વરૂપ બનવું. વિચારો કે હું નિર્વિકારી આત્મા છું. સ્મૃતિ આવતાં જ આપણે યોગયુક્ત બની જઈશું. ભગવાનનાં બાળકો બહુ મહાન અને ભાગ્યશાળી છે. યોગબળ ઘણું જરૂરી છે. આવનાર સમયમાં સામનો કરવા માટે જેની પાસે યોગબળ નહીં હોય તે પરિસ્થિતિઓ આવતાં રડતાં રહેશે. તેઓ જીવવા છતાં શબ બની જશે. દુનિયાની હાલત તો ખરાબ થવાની જ છે. કારણ કે સૌને પરમધામ જતાં પહેલાં કર્મોનો હિસાબ કિતાબ ચૂકવે કરવાનો છે. કોઈપણ બચી શકશે નહીં. કોઈને ગાળો આપી હશે, તેનો પણ બદલો જરૂર મળશે. કોઈના પૈસા ચૂકવવાના બાકી રહી ગયા હશે તે પણ વ્યાજ સહિત ચૂકવવા પડશે. કોઈને દુઃખ આપ્યું હશે તો તે અનેક ઘણું પાછું આવશે. કોઈનું દિલ દુભાવ્યું હશે, તો કષ્ટ થશે. તેનાથી કોઈ બચી શકશે નહીં. આ માટે ગભરાવાની જરૂર નથી. આપણે યોગની માત્રા વધારવાની છે. વિનાશની પરિભાષા આપતાં બાબા કહે છે આ દુનિયા ખાલી થઈ જશે. આ ભંભોરને આગ લાગવાની છે. શું આ

(અનુસંધાન પેજ નં. 19 પર)

દરેક પોતાના કર્મોનું ફળ પોતાની યોનિમાં રહીને ભોગવે છે

બ્ર.કુ. ઉષાબેન, શાંતિવન, આબુરોડ

કેટલીયેવાર કેટલાક લોકોને પૂર્વજન્મ યાદ આવે છે. જોવામાં આવે છે કે કેટલાક લોકો ખતાવે છે તેનાં પૂર્વજન્મની વાતો નાનાં નાનાં બાળકો ખતાવે છે ત્યારે ત્યાં જઈને તપાસ કરવામાં આવે છે તો તે સાચીવાત નીકળે છે.

મને યાદ આવે છે એક નાનો બાળક હતો તેનું નામ દીપક હતું. એ ત્રણ ચાર વર્ષનો થયો ત્યારે પોતાનાં માતાપિતાને કહે છે મારે પોતાના ઘેર જવું છે. માતાપિતા વારંવાર એને સમજાવે કે આજ તારું ઘર છે. પણ તે કહે મારું ઘર બીજું છે. ખેર, માતાપિતાને તે વિશે ખબર નહોતી. એકવાર તે પરિવારની સાથે ફરવા ગયો હતો. અને ફરીને જ્યારે પાછો આવી રહ્યો હતો. રસ્તામાં એક વળાંક એવો આવ્યો કે બાળકે કહ્યું કે અહીંથી જમણી બાજુ લઈ લો. માતાપિતાએ કહ્યું કે બેટા, આપણું ઘર તો એ તરફ છે નહીં. પછી ડાબી જમણી બાજુ ખતાવતાં એક બંગલાની પાસે પહોંચ્યો અને કહ્યું કે આ મારું ઘર છે. બાળક બહુ ખુશ થઈ ગયો. એને કહ્યું, બેટા, આ આપણું ઘર નથી. એમણે વિચાર્યું કોણ જાણે કોનો બંગલો છે. અને તે ક્યાં લઈ આવ્યો. એણે કહ્યું, નહીં આ મારું ઘર છે. ત્યાં વોચમેન ડિભો હતો તેને કહ્યું, શારદા ઘરમાં છે? એણે દરવાજો ખોલ્યો. અંદર લઈ ગયો. બેલ વગાડ્યો. એક બહેન આવી તો એણે કહ્યું કે શારદા, મને ઓળખે છે? એણીએ કહ્યું, ના કોણ જાણે કોણ છે? પછી જઈને તે પોતાની ખુરશી ઉપર જ્યાં હંમેશા બેસતો હતો ત્યાં, એજ સ્ટાઈલમાં

જઈને બેઠો ત્યારે એ બહેનને લાગ્યું કે ક્યાંક એનો આત્મા તો નથી આવ્યો ને?

પછી એણે કહ્યું કે, ઘરમાં હરિ નામનો એક નોકર હતો તે ક્યાં ગયો? બહેને કહ્યું કે તે શેઠજીના મૃત્યુ પછી એક મહીનામાં જ મરી ગયો હતો. એણે ઘણું બધું પૂછ્યું. બાળકો વિશે પૂછ્યું તો બહેનને લાગ્યું કે તે એ જ આત્મા છે. એ સમજી ગઈ કે એનો પતિ હતો જે બાળક રૂપે આવ્યો છે. પછી કહ્યું નોકરને બોલાવો મારે પાછળ જવું છે. ઘરની પાછળની બાજુમાં ગયા. જ્યાં એક મોટું વૃક્ષ હતું. એણે કહ્યું કે, અહીં ખોદકામ કરો. ખોદકામ કરવામાં આવ્યું તો નીચેથી પટારો કાઢવામાં આવ્યો. સૌને આશ્ચર્ય થયું. એમાં કેટલીય ઝેંકોની ચેકબુક, પાસબુક અને અગત્યના દસ્તાવેજો હતા. આ સૌ એ બહેનને આપ્યાં અને કહ્યું કે આ સૌ બાળકોને આપી દેજો. બાળકે ખતાવ્યું કે આ પેટી હરિ (નોકર)ની સાથે મળીને જમીનમાં મૂકી હતી. આ વાત એને અને એના નોકર હરિને જ ખબર હતી. એના પછી એ ચાલ્યો ગયો. અને સર્વ કાંઈ ભૂલી ગયો.

એટલે એ આત્મા ગયો ત્યારે એ સંસ્કાર લઈને ગયો. એની અંતિમ ઈચ્છા એ હતી કે એના મૃત્યુ પછી આ સૌ દબાયેલું જ રહી જશે. કોઈને કંઈ ખબર પડશે નહીં. તો આ જન્મમાં જઈને પણ તે પાછલી સ્મૃતિ સતાવી રહી હતી. બધું પતી ગયા પછી બાળક એના માતા-પિતાને કહે છે, ચાલો આપણા ઘેર. બસ આ છેલ્લો સંકલ્પ એનો પૂરો થઈ ગયો.

આજકાલ પૂર્વજન્મના કિસ્સાઓ સાંભળ્યા
(અનુસંધાન પેજ નં. 19 પર)

સંપૂર્ણતાની મદદ આપણે બાબા પાસેથી લેવાની છે.

બ્ર.કુ. ગીતાબેન, શાંતિવન, આબુરોડ

એકવાર દીદી મન-મોહિનીજીએ અમને જણાવ્યું હતું. આપ લોકો તો સતત એકથી બીજા કાર્યમાં વ્યસ્ત રહો છો તો બાબાને યાદ ક્યારે કરો છો. ત્યારે બડી દીદીએ જણાવ્યું કે એક પાર્ટીને મળીએ છીએ. પછી બીજી પાર્ટી આવે છે. એ વચ્ચેના ગાળામાં હું બાબા સાથે યોગથી જોડાઈ જાઉં છું. આની પણ મેં બહુ પ્રેક્ટીસ કરી છે. કોઈ મળવા આવે છે ત્યારે અંદરથી હું ડીટેચ થઈ જાઉં છું. અંદરમાં ન્યારા બની જવું યા આત્મસ્મૃતિમાં સ્થિત થઈ જવું અથવા બાબાએ આપણને જે સ્વમાન આપ્યાં છે તેનું ચિંતન કરું છું. બાબાને જુઓ કે જ્ઞાનમાં આવ્યા પહેલાં સર્વને કમળપુષ્પ બનાવ્યાં. કેટલીયે વખત બાબા કહે છે ભલે ઘરમાં રહો પણ કમલપુષ્પ સમાન બનો. કમળની કઈ વિશેષતા છે? ડીટેચ, ન્યારાપણું. બાબાએ આગળ જણાવ્યું કે કેટલાંયે સતકર્મો કરો છો, સેવા કરો છોને. આપણે સૌ તન, મન, ઘન સર્વ બાબાના ચક્ષુમાં લગાવીએ છીએ તો ટ્રસ્ટી બનીને રહો. શ્રીમત મુજબ કારોબાર કરો.

ટ્રસ્ટી સર્વ કાંઈ કરે છે પણ તેનામાં માલિકી-ભાવ આવતો નથી. આપણે સર્વ કાંઈ કરવાનું છે પણ બાબા માલિક છે. તો માલિકના નિયમો અનુસાર કાર્ય કરવાનું હોય છે. ત્યારે ટ્રસ્ટી કહી શકાય. અને હવે ફરિશ્તા. સતકર્મોમાં પણ કર્મ કરવા છતાં આસક્તિ નહીં. ઉપરની લાઈટની સ્થિતિ છે. હવે બાબા કહે છે સ્વયંને ફરિશ્તા સમજો. ગમે તેટલા મહાન બની જઈએ, આગળ

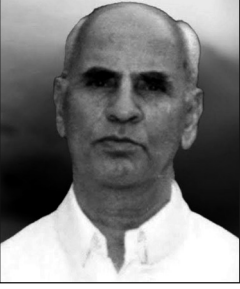
વધીએ, અનન્ય બની જઈએ, સર્વિસેબુલ બની જઈએ. પરંતુ ન્યારાપન. ગમે તેટલા મહારથી બની જઈએ પણ હું બાબાનો બાળક છું. કોઈ અભિમાન નહીં. અભિમાનમાં ન રહેવાની નિશાની બડી દીદીએ અમને જણાવી નિમિત્તભાવ, નિર્માણભાવ. હુંપણું તો શું વાદવિવાદ, ચર્ચા કરવાનું પણ આપણા જીવનમાં આવશે નહીં. નિર્માણ ભાવના નિર્મળવાણી. અહંકાર પણ આવશે નહીં. ગમે તેટલા સહયોગી બની જઈએ પણ આપણને દેખાડો કરવાનું આવડશે નહીં. બાબાએ આપણને તક આપી છે. પોતાનાં તન, મન, ઘનને સફળ કરવાની. બાબા કહે છે મેં આપ્યું છે તેવું સંકલ્પમાં પણ ન આવે. આપણે જાણીએ છે કે પન્નગણું મળવાનું છે એટલે આપણે બાબા પર બલિહાર થઈએ છીએ. ચક્ષુમાં કોઈ ચીજ આપી પછી તેના ઉપર મારો કોઈ અધિકાર નથી. બાબાના કાર્યમાં સેવામાં લગાવવું એ સફળ કરવું છે. ગીતામાં સર્વકાંઈ કહી દીધું છતાં અર્જુન ચર્ચા કરતો રહ્યો. તો ભગવાને શું કહ્યું તારે જે કરવું હોય તે કર. બાબાએ આપણને કદી કાંઈ પણ કહ્યું નથી.

એકવાર એક પ્રોગ્રામમાં મહેમાન અમને કહેવા લાગ્યા કે મહેમાન વધેલું કેટલું ભોજન ફેંકે છે. આપ લોકો શા માટે એમને કંઈ કહેતા નથી. અમે કહ્યું કે પહેલા દિવસે આપેલી ફાઈલમાં સૂચનાઓનો કાગળ મૂક્યો છે. સૌને સૂચના આપવામાં આવે છે. એના પછી ક્લાસમાં પણ જાહેર કરવામાં આવે છે. આપનો ઘેર કોઈ મહેમાન આવે તો શું તેમને લડશો? બાબા રોજ અમને વારંવાર સમજાવે છે.

(અનુસંધાન પેજ નં. 08 પર)

સાચા શિવસંદેશ વાહક 'વીર હનુમાન' દાદા આનંદ કિશોરજી

બ્ર.કુ. હેમંતભાઈ, શાંતિવન, આબુ રોડ

માતા સીતાનું દુષ્ટ રાવણે કપટ કરી અપહરણ કર્યું અને અશોક વાટિકામાં રાખ્યા, ત્યારે પવનપુત્ર હનુમાને વિશાળ સમુદ્રને પાર કરીને સીતામાતાને શ્રી રામજીનો સંદેશ પહોંચાડ્યો.

તેવી જ રીતે, ઘોર કળિયુગમાં, આત્મા રૂપી સીતાઓ પણ વિકારોરૂપી રાવણની જેલમાં કેદ થઈ તો વિકારોથી આઝાદ કરાવવા સ્વયં નિરાકાર શિવ (રામ) ઘરા પર પધાર્યા. ત્યારે બજરંગ બલીની જેમ જેમણે સાત સમુંદર પાર કરીને પરમાત્મા રામથી વિખૂટી પડી ગયેલી રૂહાની સીતાઓને ઈશ્વરીય સંદેશ સંભળાવ્યો તથા દિલને આરામ આપનાર દિલારામ સાથે મળાવ્યા, એવા સાચા શિવસંદેશ વાહક 'વીર હનુમાન' દાદા આનંદ કિશોરજીનું સેવાઓના સ્વર્ણિમ ઈતિહાસમાં અવિસ્મરણીય અમીટ સ્થાન છે. દાદાએ દેશ-ધર્મ-રંગ-ભાષાની દીવાલો તોડી, વિદેશની ઘરતી પર શિવ ધ્વજ લહેરાવ્યો અને જ્ઞાન સંજીવની સુંઘાડી મૂર્છિત-નિરાશ માનવ મનમાં પ્રાણ ફૂંક્યા. દરેકને પ્રભુનો સંદેશ આપનાર દાદા આનંદ કિશોરજી, પાંડવોમાં અગ્રિમ અલૌકિક દેવદૂત હતાં, જેમણે દેશ-વિદેશમાં સેવા માટે સતત યાત્રાઓ કરી જ્ઞાનનું રણશિંગુ વગાડ્યું, અનેક સેવા કેન્દ્રો ખોલવાનાં નિમિત્ત બની શિવબાબાને સંસારમાં વિશ્વ કલ્યાણકારી જગત-પિતાનાં રૂપમાં પ્રત્યક્ષ કર્યાં.

સિંધના હૈદરાબાદમાં દાદાનો જન્મ થયો

ત્યારે પિતા મંદનમલજીએ તેમનું નામ રાખ્યું, 'લક્ષ્મણ!' જ્યારે બાળસહજ, સરળ, આનંદદાયી સંસ્કારોને લીધે, શિવપિતાએ નામ આપ્યું 'આનંદ કિશોર'. તેઓ લૌકિક સંબંધમાં દાદા લેખરાજના મોટા ભાઈના જમાઈ, મનમોહિનીદીદીના દિયર અને પ્રકાશમણિદાદીના પિતરાઈ ભાઈ હતા. દાદા લેખરાજજીની જેમ તેમને પણ કલકત્તામાં હીરા ઝવેરાતનો સફળ વ્યવસાય હતો. કલકત્તાના 'ન્યૂ માર્કેટ'ના નામથી પ્રખ્યાત 'ચાર્લ્સ હોગ માર્કેટ' ની સામે સાત માળની બિલ્ડીંગમાં પહેલા માળે દાદા લેખરાજજીની જવેલરીની દુકાન હતી, જેનું સરનામું હતું, 7-એ, લિન્ડસે સ્ટ્રીટ, સુરાના મેન્શન, ન્યૂ માર્કેટ. તેની નજીકમાં જ ગ્લોબ સિનેમા હોલ હતો, તેનાથી એક મકાન છોડીને ફૂટપાથ પર દાદા આનંદ કિશોરજીના ભાગીદાર 'રામ' સાથે 'રામ લક્ષ્મણ એન્ડ કંપની' નામની એક હીરા ઝવેરાતની દુકાન હતી. જ્યારે ઓમ-મંડળીની સ્થાપના થઈ હતી ત્યારે દાદા ઉનાળાની રજાઓમાં બાળકો સાથે કલકત્તાથી સિંધ હૈદરાબાદ ગયા હતા. પરમાત્મ પ્રવેશ પછી જેમ દાદા લેખરાજે હીરાનો ઇંધો તેમના ભાગીદાર સેવકરામને સોંપી શિવપિતા પર બલિહાર ગયા અને બ્રહ્મા કહેવાયા, તેવી જ રીતે, બ્રહ્માબાબાના પગલે ચાલીને, દાદાએ પણ આખો ઇંધો તેમના ભાગીદાર 'રામ'ને સોંપી દીધો અને રુદ્ર યજ્ઞમાં એક જ ઝાટકે બધું સમર્પણ કર્યું અને વિષય વિકારોમાં ફસાયેલા મનુષ્યોને મુક્ત કરવામાં પ્રભુના સહાયક બનવાનું મનમાં લક્ષ્ય રાખી, તેઓ ઈશ્વરીય માર્ગ પર નિકળી પડ્યા અને 'જેવું

નામ તેવા ગુણ' પ્રમાણે તેઓ 'શિવ'રામ' નાં સાચાં સાથી 'લક્ષ્મણ' સિદ્ધ થયા.

ઓમમંડળીની શરૂઆતમાં, 300 માતાઓ-બહેનો અને 75 ભાઈઓ હતા, તે સમયે બાબા શીખવતા હતા કે 'માતાઓને આગળ રાખો, કારણ કે માતા મદાલસા છે, તેનું હૃદય નરમ છે,' બાબાનાં આ ડાયરેક્શનને દાદાએ આશીર્વાદ માન્યા. યજ્ઞની શરૂઆતનાં સમર્પિત ભાઈઓમાં સૌથી વધુ શિક્ષિત-સ્નાતક થયા હોવા છતાં પોતાના લૌકિક શિક્ષણનું અભિમાન-ગર્વ કર્યા વિના, દાદાએ માતાઓને આદર આપી આગળ રાખવાનો સિદ્ધાંત બનાવ્યો, માતૃશક્તિને માર્ગદર્શક તરીકે સ્વીકારી અને પોતે ગાર્ડ (રક્ષક) બની માતાઓ-બહેનોની સુરક્ષાની જવાબદારી લીધી. દાદા શિવ શક્તિઓના વિનમ્ર સેવક અને સેવાસાથી સાચા પાંડવ બની આગળ વધતા રહ્યા! દાદાએ 1925માં કલકત્તા યુનિવર્સિટીમાંથી ગ્રેજ્યુએશન પૂરું કર્યું હતું, તે સમયે તેઓ અંગ્રેજીમાં બી.એ. ફર્સ્ટ ક્લાસ સાથે પાસ થયા હતા, જે તે સમયે પોતાનામાં એક વિશેષ સિદ્ધિ ગણાતી હતી. દાદાને અંગ્રેજી ભાષા પર ગજબનું પ્રભુત્વ હતું, તેઓ મુરલીનો અંગ્રેજીમાં અનુવાદ કરવામાં એટલા સરળ હિન્દી તથા અંગ્રેજીમાં રસપ્રદ લેખો લખવામાં એટલા માહિર હતા કે સામાન્ય માણસ પણ આધ્યાત્મિક જ્ઞાન સરળતાથી સમજી શકે. દાદા ઈશ્વરીય સાહિત્યનું સર્જન કરતા, પુસ્તિકાઓ બનાવતા અને બ્રહ્માબાબાની આજ્ઞાથી મંત્રીઓને આપી તેમની સેવા કરતા. ખાસ વાત એ હતી કે તેમને દેશ-વિદેશમાં અંગ્રેજીમાં પ્રભાવશાળી પત્રવ્યવહાર કરવા માટે શિવપિતા તરફથી વરદાન મળ્યું હતું. યજ્ઞની શરૂઆતથી તેઓ ઓફિસનો કારોબાર સંભાળવામાં નિમિત્ત બન્યા, જે તેમણે તેમના

જીવનની અંતિમ ક્ષણો સુધી નિષ્ઠાપૂર્વક સંભાળ્યું.

ભારતના ભાગલા પછી જ્યારે બધાં કરાચીથી આબુના વિષમ વાતાવરણમાં આવ્યા તો બ્રહ્માવત્સો બીમાર પડવા લાગ્યા ત્યારે બાબાના આદેશથી દાદા અમદાવાદમાં રહીને ડોક્ટરોનો સંપર્ક કરતા. બીમાર ભાઈ-બહેનોની સારવાર કરાવતા. બાબા કહેતા, 'બાળકો, આ પરમાત્મ જ્ઞાનથી ઉચ્ચ પદ પ્રાપ્ત થાય છે, તો વિઘ્નો તો આવશે જ, પણ ચિંતા નહિં કરતા. હકીકતમાં, ભારતમાં આવ્યા પછી, જેમણે મદદનો વાયદો કર્યો હતો, તેઓ ફરી ગયા. તેમ છતાં, બ્રહ્માવત્સો આર્થિક ભીંસ (બેગરી પાર્ટ)માં અડગ રહ્યા. ત્યારબાદ બાબાએ લૌકિક સંબંધીઓના નિમંત્રણ પર દાદાને દીદી મનમોહિની, દાદી ગંગે અને દાદી સંતરી સાથે સેવાર્થ ભારતનાં પ્રવાસે મોકલ્યા. દાદા મહાત્માઓની સેવા કરવાના ઉદ્દેશ્યથી ઋષિકેશ, હરિદ્વાર ગયા. જ્યાં સ્વામી શિવાનંદના આશ્રમમાં આયોજિત સંમેલનમાં ગંગેદાદીએ સુંદર પ્રવચન આપ્યું. એ સભામાં જાપાનની પ્રથમ રિલીજિયસ કોન્ફરન્સમાં જઈ પરત આવેલ એક ભાઈ બેઠા હતા. તેમણે પ્રવચનથી પ્રભાવિત થઈને જાપાનમાં યોજાનારી દ્વિતીય ધાર્મિક પરિષદના આયોજકોને લખ્યું કે બ્રહ્માકુમારી સંસ્થા સારી છે તેમને નિમંત્રણ આપો. પછી, તેઓના બોલાવવા પર, ૧૯૫૪માં, બાબાએ દાદાને પ્રકાશમણિદાદી અને રતનમોહિનીદાદી સાથે જાપાન મોકલ્યા. નવા જ્ઞાનથી પ્રભાવિત થઈને વિવિધ સંસ્થાઓ સેવાની ઓફર આપવા લાગી. ત્યાં તેઓ સિંધી, ગુજરાતી અને પંજાબીઓના સંપર્કમાં આવ્યા ત્યારે આશ્ચર્ય સાથે તેમની આંખો પહોળી થઈ ગઈ કે ભાગલા પછી ૩ વર્ષ સુધી મુસ્લિમ શાસનમાં આ લોકો કેવી રીતે સુરક્ષિત રહ્યા! તેમને એમ હતું કે આ (બ્રહ્માકુમારી) સંસ્થા કદાચ નષ્ટ થઈ ગઈ હશે!

દાદાને ગુજરાતી અને પંજાબી ભાઈઓ તરફથી ઘણો પ્રેમ અને આદર મળ્યો.

દાદા આનંદ કિશોર અને બંને દાદીઓએ સાથે મળીને જાપાનમાં 6 મહિના ધૂમધામ સેવાઓ કરી વિદેશ સેવાઓનાં શ્રીગણેશ કર્યા! પરત ફરતી વખતે તેઓને સિંગાપુરથી મિત્રો-સંબંધીઓ તરફથી નિમંત્રણો મળતા તેઓ 2 મહિના સુધી હોંગકોંગમાં રહ્યા. મિત્રો-સંબંધીઓની સેવા કરી. ત્યારબાદ જળ માર્ગે મદ્રાસ (ચેન્નઈ) આવ્યા. તેમની અથક સેવાઓથી બાબા ખૂબ ખુશ થયા. તેઓને લેવા માટે જાનકીદાદી અને જગદીશભાઈને ચેન્નઈ મોકલ્યા, જેનાથી મીડિયા અને સિંધીઓની ખૂબ સેવા થઈ. બાબાએ તેમને સીધા આબુ બોલાવવાને બદલે ચિત્રકૂટમાં ઓકટોબર મહિનાની પૂનમમાં યોજાતા પ્રખ્યાત મેળામાં મોકલ્યા. ત્યાં અજ્ઞાનતાની ઊંઘમાં સૂતેલા આત્માઓને જગાડી તેઓ મુંબઈ, લખનૌ, કાનપુર અને દિલ્હીમાં સેવાનાં ઢોલ વગાડી આબુ પધાર્યા. ત્યાં સુધીમાં રહેઠાણ બ્રિજકોઠીથી બદલાઈ ગયું હતું, બાદમાં કોટા હાઉસ અને ધોલપુર હાઉસ મળ્યું, ત્યાં તેઓ બાબાને મળ્યા. બાબાએ ખૂબ જ ઉમળકાભેર સ્વાગત કર્યું. પ્રકાશમણિદાદીને સિક્કાઓનો હાર પહેરાવી ઉજવણી કરી. જાપાનની સેવાને કારણે બ્રહ્માકુમારીઝનું નામ પ્રખ્યાત થયું, પરિણામે ભારતમાં સેવાઓનો ઝડપથી વિસ્તાર થયો. દાદા અનેક સ્થળોની મુલાકાત લેતા રહ્યા, તેમણે અલ્હાબાદમાં કુંભ મેળામાં જ્ઞાનનો શંખનાદ કરી પ્રભુસંદેશ આપ્યો. ત્યારપછી કાનપુરના એક ધનિક વેપારીએ તેમને આમંત્રણ આપ્યું અને તેમના ઘરે જ સેવાકેન્દ્ર ખોલાવ્યું. તેવી જ રીતે, દાદા રામ અને સાવિત્રીજીના સ્નેહ-સહયોગથી લખનૌમાં સેવાનો પાયો નાખ્યો. આ સમયે

અમદાવાદમાં પણ સેવાકેન્દ્ર ખૂલ્યું. સન્ 1955માં ભારતનું પ્રથમ આધ્યાત્મિક સંગ્રહાલય જયપુર-કિશનપોલમાં ખોલવામાં આવ્યું, ત્યારે બાબાએ દાદાને ત્યાં પણ સેવાર્થ મોકલ્યા. જ્યાં પણ નવી સેવાઓ શરૂ થતી ત્યાં બાબા સૌપ્રથમ દાદા આનંદ કિશોરજીને ઘરણી તૈયાર કરવા અને આધ્યાત્મિક જ્ઞાનના બીજ વાવવા મોકલતા.

રાજયોગી નિર્વેરભાઈજી દાદા સાથેની સુખદ યાદો શેર કરે છે, ‘દાદા આનંદ કિશોરજી ઈશ્વરીય સેવાની યુક્તિઓ શીખવનાર મારા રોલ મોડેલ હતા. જ્યારે બાબા 1969માં અવ્યક્ત થયા ત્યારે દાદાને અને મને મધુબનમાં રહેવાનું નિમંત્રણ મળ્યું, ત્યારે એક જ ઓફિસમાં સાથે રહી, સેવાસાથી બની કાર્ય કરવાનું સૌભાગ્ય મળ્યું. તેઓ રુહરિહાન કરતાં કરતાં સેવાઓની યોજના બનાવતા. મને ઈંગ્લિશની પ્રેક્ટિસ કરાવવા અંગ્રેજી અખબારોને મોટેથી વાંચી સંભળાવવા કહેતા, વાર્તાલાપ અને પત્રલેખનની ટ્રેનિંગ આપતા અને ગાઈડ કરતા. નાનકડા ટાઈપ-રાઈટર પર અંગ્રેજીમાં વી.આઈ.પી.ને નિમંત્રણ પત્ર ટાઈપ કરી જ્યાં મોકલતા ત્યાં હું જતો. પત્રોની સ્ટાઈલ અનોખી હતી! પત્રનાં ત્રણ ચતુર્થાંશ ભાગમાં બ્રહ્માકુમારીઝ સંસ્થા શું છે? તેમાં માતાઓ-બહેનો શું કાર્ય કરે છે? તે વિગતવાર લખી પછી કારોબાર વિશેની વાત કરતા, જેના કારણે ઓફિસર કે મંત્રી દિલથી સહયોગ આપતા. સન 1972રમાં અમેરિકાની યોગ સંસ્થા તરફથી આમંત્રણ મળ્યું ત્યારે દાદાએ સંપર્ક કરી સેવાની યોજના બનાવી. શીલઈંદ્રા દાદી, જગદીશભાઈ, રમેશભાઈ, ઉષાબેન, ડો. નિર્મલાદીદી અને રોઝીબેન વિદેશ ગયા. તેઓ પહેલા લંડન ગયા. વિલાયતમાં પહેલું સેન્ટર ખોલ્યું. વિદેશમાં સેવાના મૂળ નાંખ્યા, જેનો શ્રેય દાદાને પણ જાય છે.

દાદા બહુ રમણિક હતા. એકવાર નિર્મળશાંતા દાદીનાં લૌકિક દીકરીએ કુવૈતથી ફિજ મોકલ્યું. દાદીએ આઈસ્ક્રીમ બનાવી ખવડાવ્યો અને પૂછ્યું, ‘શિવબાબાની યાદમાં પ્રેમથી ખાધો?’ તો મેં હા પાડી. પણ દાદા કંઈ ના બોલ્યા, પણ બાબાને પત્ર લખ્યો, ‘દાદીએ આઈસ્ક્રીમ ખવડાવ્યો, જે એટલો સરસ હતો કે ખાતી વખતે હું શિવબાબાની યાદ ભૂલી ગયો, આથી તેમને ફરીથી આઈસ્ક્રીમ બનાવી ખવડાવવા માટે કહો, જેથી બાબાની યાદમાં ખાઉં.’ દાદા પણ ખૂબ રમણી પણ હતા, હળવાશમાં રહી હંમેશા હંસતા-રમતા રહેતા. તેમને સેવાનો ખૂબ જ જુસ્સો હતો. તેઓ નવી-નવી યોજનાઓ બનાવતા, નવી નવી પત્રિકાઓ છપાવતા જેથી લોકોને જાગૃત કરી શકાય. આવી જ એક રમણી વાત છે - તેઓ જયપુરમાં હતા, ‘ઈશ્વરીય નિમંત્રણ’ નામની પત્રિકા છાપી, ત્યારે અંધ-શ્રદ્ધાવશ તેને ભગવાનનો કોલ (મૃત્યુનો સંદેશ) સમજનારે કહ્યું, ‘મારે નથી જોઈતી.’ પછી દાદાને કહ્યું કે કોઈ બીજી રીતે લખો, તો ચુકિતપૂર્વક તેમણે લખ્યું ‘ડિવાઈન ઈન્વિટેશન’ - ‘દિવ્ય આમંત્રણ’. દાદા જ્યારે સેવા માટે નીકળતા ત્યારે માથા પર ટોપી પહેરી સૂટ-બૂટમાં જેન્ટલમેન (સજ્જન પુરુષ) લાગતા. આમ તો તેઓ લૌકિકમાં બાબાના ભાઈના જમાઈ હતા, પણ તેઓ હંમેશા બાબાના આજ્ઞાકારી - ફરમાનવરદાર દીકરાની જેમ રહ્યા. તેમની સાથે સાંજે મ્યુઝિયમમાં સેવા કરવા જતા, નક્કી લેકને આંટો મારતાં રુહરિહાન કરતા પાછા ફરતા. દાદાની સાથે વિતાવેલ એક-એક દિવસ ખૂબ જ સુખદાયક હતા.

મુજ આત્માને (લેખકને) પણ દાદાના સ્નેહ સાનિધ્યમાં રહેવાનાં સુવર્ણ અવસરો મળ્યા, તેઓ અવારનવાર માતેશ્વરી ભવનમાં ટહેલતા આવતા,

હું નાનો હતો એટલે સંકોચ કરતો, પણ તેઓ મારી સાથે ખુલ્લા દિલે દોસ્ત બનીને વાતો કરતા. એક દિવસ ખૂબ પ્રેમથી મારો હાથ પકડીને કહ્યું, ‘જો હેમંત, કોઈ વ્યક્તિ ગમે તેવી હોય, તેને એટલો પ્રેમ આપો, દિલથી સન્માન આપી તેની સાથે વાતો કરો, જેનાંથી તે હંમેશ માટે તમારા બની જાય, પ્રેમની શક્તિથી શત્રુને પણ મિત્ર બનાવી દો.’ તેમનો તે આત્મિયતાપૂર્ણ મિત્રતા-ચુક્ત ઉપદેશ આજે પણ મને ડગલેને પગલે મદદ કરે છે. દાદાનો પ્રકૃત્તિલિત ચહેરો અને ખુશમિજાજ ક્યારેય ભૂલી શકાય તેમ નથી.

દિવંગત ભ્રાતા રમેશ શાહજી દાદા સાથેની યાદો વર્ણવે છે, ‘હું વર્ષ 1957માં અપાર પ્રતિભા ધરાવતા દાદા સાથે પરિચયમાં આવ્યો હતો. મારી લૌકિક માતાને બ્રહ્માબાબા અને માતેશ્વરીજીને મુંબઈ બોલાવવાની તીવ્ર ઈચ્છા હતી, પરંતુ તેમનાં આમંત્રણને સ્વીકાર ન કરી બાબાએ કહ્યું, ‘જો રમેશ આમંત્રણ આપે તો આવીશ.’ મેં વિચાર્યું કે આટલી મોટી વ્યક્તિ માટેનો આમંત્રણ પત્ર પણ ગૌરવશાળી હોવો જોઈએ, ત્યારે અલૌકિક શૈલીમાં પત્ર લખવામાં હું અસમર્થ હોય એમ લાગ્યું, તો દાદી પુષ્પશાંતાએ દાદા આનંદ કિશોરજી સાથે મારો પરિચય કરાવ્યો. તેમને પત્ર લખવાનું કહ્યું, ત્યારે દાદાએ બાબા-મમ્માની પ્રતિભાને અનુરૂપ એટલો સુંદર આમંત્રણ પત્ર લખ્યો. જે મળતાં જ બાબાએ ખુશ થઈ તરત જ ટેલિગ્રામ કરી આવવા માટે સંમતિ આપી અને ચાર મહિના માટે બાબા મુંબઈ આવ્યા, જેનો શ્રેય મેં દાદાને આપી, દિલથી ધન્યવાદ અને દુવાઓ આપ્યા અને પછીથી તેમની સાથેનો મારો સંબંધ ગાઢ થતો ગયો. સન્ 1968માં, બાબાએ મને અને પ્રકાશમણિદાદીને ટ્રસ્ટની સ્થાપના હેતુ આબુ બોલાવ્યા ત્યારે દાદા ટ્રસ્ટની સ્થાપનામાં મદદગાર બન્યા. દાદા આનંદ

કિશોરજીની બિંદાદિલી, ખુશનુમા મિજાજ અને બેફિકર બાદશાહવાળા આનંદદાયી અંદાજને ભૂલવો મુશ્કેલ છે.

અંતિમ સમયમાં તેઓ ગ્લોબલ હોસ્પિટલમાં હતા, બીમાર હોવા છતાં, ખૂબ જ ઉંચી સ્થિતિથી દરેકને પ્રેરણા આપતા. જ્યારે કોઈ તેમની ખબર પૂછતાં, તો કહેતા, ‘આઈ એમ ઓકે, અથવા આઈ એમ બેટર ઘેન યુ!’ (હું ઠીક છું અથવા મને તમારા કરતા વધુ સારું છે!). ચહેરા પર અલૌકિક સ્મિત ફેલાવીને, તેઓ ખરાબ તબિયતનો અહેસાસ જ ન થવા દેતા. જ્યારે પણ ડોક્ટર ચેક કરવા આવતા ત્યારે પોતે જ પૂછતા, ‘હેલ્લો ડોક્ટર, કેમ છો?’ ત્યારે તેઓને પણ નવાઈ લાગતી. 89 વર્ષની ઉંમરે, પોતાને જુવાન અનુભવ કરતા અને કહેતા કે, ‘આઈ એમ વેરી યંગ (હું ખૂબ જ જુવાન છું.)’ તેમની તબિયતને લઈને બધાં ચિંતા કરતા, પરંતુ તેઓ તો હોસ્પિટલમાં પણ તે બધાને સ્મિત સાથે આવકારતા અને કહેતા કે હું તો અહીં એકાંતમાં બાબા(પરમાત્મા)ને યાદ કરવા આવ્યો છું. એવા મહાવીર હનુમાન સમાન સંપૂર્ણ નિશ્ચયબુદ્ધિ બની બાબાનાં ઈશારાઓને સમજી, દરેક આદેશનું પાલન કરનાર, વિશ્વ કલ્યાણકારી શિવપિતાનું સમાન આજ્ઞાકારી વિશ્વ સેવક, વિશ્વ સેવાધારી આદિ રતન દાદા આનંદ કિશોરજી 2 સપ્ટેમ્બર, 1998ને બુધવારે દિલારામ સાથે દિલની વાતો કરતા કરતા રાત્રે 8.20 વાગ્યે આતમપંછી દેહના પિંજરામાંથી મુક્ત થઈ વતનમાં ઉડી ગયો.

॥ ઓમશાંતિ ॥

અનુવાદ - ડૉ.કુ. વિજયપોશિયા,
ઈન્ડિયા કોલોની, અમદાવાદ.

રમુજી પ્રસંગ

બ્ર. કુ. ધીરુભાઈ પટેલ, તવસારી

મને મારા જીવનનો એક રમુજી પ્રસંગ યાદ આવ્યો છે એ સਾਲ 1958ના સમયની છે તે સમયે હું બ્રહ્મકુમારી સંસ્થામાં ન હતો તે સમયે હું જ્યારે મારો મત આપવા આફ્રિકામાં ગયો હતો ત્યારે ચૂંટણી અધિકારીએ મને મત આપવા સારું ના કહી. તેમણે મને કહ્યું હતું કે અમારી બુક્સના આધારે તમે મરી ગયા છો. જેથી તમે મત આપી શકશો નહીં. સદ્ભાગ્યે મારી સાથે આશરે 8 ભાઈ બહેનો હતા તેમણે અધિકારીને સ્પષ્ટ શબ્દમાં કહી દીધું હતું કે અમે આ વ્યક્તિને સારી રીતે ઓળખીએ છીએ. આ ભાઈ ડી.જી. પટેલ કંપનીમાં કામ કરે છે. લાંબી ચર્ચા બાદ ટીઈ અધિકારીએ પોતાની ભૂલ કબુલ કરી હતી. હકીકત એ હતી કે જે વ્યક્તિ મરણ પામી હતી તેનું નામ મારા નામની નીચે હતું એટલે તે મરણ વ્યક્તિનું નામ કમી કરવાને બદલે ભૂલથી મારું નામ કમી કર્યું હતું. ત્યાર બાદ મને વોટ આપવા દીધો હતો. પછી તે અધિકારી સાથે મજાક કર્યો હતો મેં તેમને કહ્યું તમે જે કાર્ય કર્યું છે તે તો ભગવાન ન કરી શકે, તેણે પૂછ્યું શું? મેં કહ્યું તમે મારી નાંખ્યો પણ ફરીથી સજીવન કર્યો હતો, જીવતો કર્યો. મેં કહ્યું સ્વયં ભગવાન પણ મરેલાને જીવતા કરી શકતા નથી જે તમે કર્યું તો બીજા શબ્દોમાં તેને મારો મરજીવા જન્મ કહું છું.

॥ ઓમશાંતિ ॥

- સદા ખુશીમાં રહેવું છે તો દરેક દૃશ્યને સાક્ષી બનીને જુઓ.
- સદા પ્રસન્ન રહેવું છે તો પ્રશંસા સાંભળવાની ઈચ્છાઓ ત્યાગ કરો.

(પેજ નં. 10નું અનુસંધાન)... દરેક પરિસ્થિતિ

ખિન્નતા છે તો જ્ઞાનનો અંકુશ પ્રયોગ કરો. આપણે કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, અહંકાર, ઈર્ષ્યા, દ્વેષ, આળસ યા ઈન્દ્રિય આકર્ષણોથી થનારા નુકસાનને સારી રીતે સમજ્યાં છે. તો તેને ધ્યાનમાં રાખીને, જે પ્રકારના સંકલ્પ મનમાં ઉઠી રહ્યા હોય, એના નિવારણ માટે એને શાંત કરનારા જ્ઞાનખિંદુઓનું મનન કરો. આ પ્રકારની જ્ઞાનધારાથી થોડા જ દિવસોમાં આપના અશુદ્ધ સંસ્કારો ક્ષીણ થતા જશે અને આપ તેનાથી મુક્ત બની જશો.

આ પ્રસંગમાં એક વાત મનમાં પાકી કરી લો કે આપ કદી પોતાના પુરુષાર્થથી કદી નિરાશ ના થાઓ. નિરાશ થવાથી આળસ અને પ્રમાદ અથવા અલભેલાપણું આવી જાય છે. અને એનું દુષ્પરિણામ એ આવે છે કે મનુષ્ય અભ્યાસ કરવાનું જ છોડી દે છે. આ બહુ હાનિકારક છે. નિરાશાનું તો કોઈ કારણ જ નથી. કારણ કે પુરુષાર્થ કદી પણ નિષ્ફળ જતો નથી. કર્મ તો અવિનાશી છે. એનો પ્રભાવ અવશ્ય પડે છે. માટે આપણો દરરોજનો યોગાભ્યાસ ઘણો મહત્વનો છે.

દિનચર્યા પર ધ્યાન

અભ્યાસના પ્રસંગમાં એક મહત્વપૂર્ણ વાત એ પણ છે કે જ્યારે યોગાભ્યાસ માટે બેસીએ છીએ, તો તનને તો એક આરામદાયક, સ્વચ્છ આસન પર બેસાડી દઈએ છીએ. પરંતુ આપણા મનમાં તો સંકલ્પ વિકલ્પ ચાલતા રહે છે. તેથી યોગાભ્યાસના સમયે ઈશ્વરીય સ્મૃતિમાં તન્મયતાની સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરવામાં બહુ સમય લાગી જાય છે. તેથી જે સર્વને આત્મિક ભાવથી જુએ છે એને ઈશ્વરીય યાદમાં ચાલવામાં સમય જતો નથી.

॥ ઓમશાંતિ ॥

(પેજ નં. 11નું અનુસંધાન)... સહજયોગ કઠન

આપણે જોઈ શકીશું? જેની પાસે યોગબળ હશે તેજ આ પરીક્ષાઓમાં પાસ થશે.

આપણે સંતુષ્ટ આત્મા બનવાનું છે. ઈચ્છાઓની ગુલામી છોડવાની છે. જ્યાં સુધી આપણે કર્મેન્દ્રિયજીત નહીં બનીશું ત્યાં સુધી સાચા યોગી પણ બની શકીશું નહીં. સ્વાદેન્દ્રિય ઉપર વિજય બહુ જરૂરી છે. બોલવામાં જીભ ઉપર વિજય, બોલવામાં પણ મુખ ઉપર વિજય, જેવા બોલ આપણે બીજાઓ પાસે સાંભળવા ઈચ્છીએ છીએ તેવા જ બોલ બોલો બીજાઓના દિલને ઠંડુ કરે તેવા સુખદાયી બોલ બોલો. યોગ માટે આત્મિક પ્રેમની ઘણી જરૂર છે. શુભ ભાવનાઓની જરૂર છે. મોહ નહીં. મોહ તો માનવને ફસાવી દે છે. આત્મિક પ્રેમ અને સદ્ભાવનાઓની જરૂર છે. સૌના પ્રત્યે આત્મિક દૃષ્ટિ રાખીશું તો આત્મિક પ્રેમ વધશે. આત્મિક પ્રેક્ષકીયથી અનેક વાતો સરળ બની જશે. કોઈના માટે નફરત નહીં. નફરતથી મુક્ત આત્માનું ચિત્ત શીતળ અને નિર્મળ બની જાય છે. આત્મા તો નિર્મળ, પવિત્ર પ્રેમથી ભરપૂર છે. આ સૌ ઈષ્ટ દેવી દેવતાઓ છે જે ભગવાનને બહુ પ્રેમ કરે છે. પરિવર્તન કરવામાં સમય જાય છે પણ તીવ્ર પુરુષાર્થ અને બાબાની યાદથી પરિવર્તન થઈ જાય છે.

॥ ઓમશાંતિ ॥

(પેજ નં. 12નું અનુસંધાન)...દરેક પોતાના કર્મો છે યા જોયા છે પણ કોઈપણ એવો કેસ સામે આવ્યો નથી કે કોઈ મનુષ્ય એમ કહે કે પાછલા જન્મમાં હું પશુ હતો. યા પક્ષી હતો. કહેવાનો ભાવાર્થ મનુષ્ય, મનુષ્ય યોનિમાં રહીને જ પોતાના કર્મોનું ફળ ભોગવે છે.

॥ ઓમશાંતિ ॥

મેનેજમેન્ટ ગુરુ અને સફળતાના દેવતા - શ્રી ગણેશજી

બ્ર.કુ. નીતાબેન, પાટણ

શિવ પાર્વતીના પુત્ર ગણેશજીની પૂજા અર્ચના સૌ પ્રથમ કરીને પછી જ બીજા દેવી દેવતાઓની આરાધના કરવામાં આવે છે. ગણેશજી વિઘ્નહર્તા, સફળતાના દેવતાની સાથે શત્રુનાશક પણ છે. તેમની પૂજા, જ્ઞાન, ધન, બુદ્ધિ અને દેવતાના રૂપમાં થાય છે. જ્યારે પણ નેતૃત્વ ક્ષમતા કે પ્રબંધન અને સફળતાના સંબંધમાં ચર્ચા થાય તો ઉંદર પર સવાર ગણેશજીની યાદ સહજ આદર્શ રૂપમાં દેખાય છે.

ગણપતિની પૂજા તો આપણે વર્ષો થી કરીએ છીએ પરંતુ રહસ્યોના મૂંઝાયેલા કોકડાને કોણ સુલગ્ઝાવી શકે?

હાથીનું માથું - ગણેશજીનું મોટું માથું તેમની વિશાળ બુદ્ધિનું પ્રતીક છે. હાથી એક એવું પ્રાણી છે જે બુદ્ધિશાળી માનવામાં આવે છે. હાથીનું માથું ખૂબ મોટું હોય છે. મોટું માથું એ તેજ સ્મૃતિની યાદગાર છે. જે પરમાત્માની સાથે નિશ્ચયવાન હોય, શ્રદ્ધાવાન હોય, જ્ઞાનવાન મનુષ્યનું લક્ષણ છે. લીડર કે મેનેજરના વિચારો ખૂબ મોટા હોવા જોઈએ.

હાથીનું સૂંટ - હાથીની સૂંટ એટલી મજબૂત શક્તિશાળી હોય છે જે મોટાં મોટાં ઝાડ પણ સૂંટમાં લપેટીને ઉખાડી નાંખે છે. સાથે સાથે એટલી સમજદારી છે કે નાના બાળક પાસે જાય તો ધ્યારથી વ્યવહાર કરે છે. ફૂલ લઈને સમ્માન પણ કરે છે.

ગજ કર્ણ - શેક્સપિયરે કહ્યું છે કે દરેક વાત સાંભળો પરંતુ મુખ બંધ રાખો. હાથીના સૂપડા જેવા કાન એ દર્શાવે છે કે નકામી ચીજોને ઝાટકીને

દૂર કરો. હાથીના કાન તો પંખા જેટલા મોટા હોય છે. મોટા કાન જ્ઞાન શ્રવણની નિશાની છે. જ્ઞાનની સાધનામાં શ્રવણ, મનન અને નિજ ધ્યાનનું ખૂબ મહત્ત્વ છે. આમ મોટા કાન વિશાળ શ્રવણ શક્તિની નિશાની છે. એક મેનેજરે બધાની વાત સાંભળવી જોઈએ.

હાથીની આંખો - ગણેશજીના આટલા મોટા શરીરમાં આંખો ખૂબ જ નાની બતાવી છે. નાની આંખો સૂક્ષ્મ દ્રષ્ટિની નિશાની છે. હાથી પોતાના પગમાં ખૂદતો જાય છે. નાનામાં નાની વસ્તુ ખૂબ સારી રીતે જોઈ તેની સાથે તેવો વ્યવહાર કરે છે. જ્ઞાનવાન માણસનો પોતાનો એક ગુણ હોય છે કે તે નાની વ્યક્તિમાં પણ મોટાઈ જુએ છે. દરેકની મહાનતા તેની સામે ઉભરી આવે છે. જ્ઞાનીના નેત્રોને આ ગુણના કારણે હાથીનાં નેત્રોના રુપમાં ચિત્રિત કર્યા છે.

ગજવદન - હાથી જેવું મુખ, કાન અને આંખ આ બધું મળીને જ્ઞાનવાનના મુખને હાથીના મુખ જેવું પ્રદર્શિત કરે છે.

એકદન્ત - હાથીના દાંત બે પ્રકારના હોય છે. એક જે ચાવવાના અને બીજા પ્રકારના દાંત જે બહાર હોય છે જે માત્ર શોભાના હોય છે.

મહોદર - ગણપતિનું પેટ ખૂબ મોટું છે. મોટું પેટ સમાવવાની શક્તિનું પ્રતીક છે. જ્ઞાનવાન વ્યક્તિની સામે નિંદા-સ્તુતિ, માન-અપમાન, જય-પરાજય, ઉંચ-નીચની પરિસ્થિતિઓ આવે તો પણ પોતાના વિશાળ હૃદયમાં સમાવી લે છે. આમ મોટું પેટ પણ જ્ઞાનવાનની નિશાની છે.

એક હાથમાં કુલ્હાડી - ગણપતિના

હાથમાં કુહાડી બતાવ્યો છે. કુહાડી તો કાપવાનું સાધન છે. જ્ઞાની વ્યક્તિ મોહ મમતાનાં બંધનો કાપીને જૂના ખરાબ સંસ્કારોને જડમૂળથી કાપી નાખવાની શક્તિ ધરાવે છે. જ્ઞાન કુહાડીનું કામ કરે છે. જ્ઞાન તલવારનું પણ કામ કરે છે. રુહાની યોદ્ધા બનીને વિકારોના બંધનને કાપવાની યાદગાર રૂપે કુહાડી દર્શાવી છે.

બીજા હાથમાં દોરી - ગણપતિના બીજા હાથમાં દોરી દર્શાવી છે. તે વિકારોના બંધનને કાપ્યા બાદ દિવ્ય નિયમો રૂપી બંધનમાં જીવનને બાંધવાની યાદગાર છે. આ શુભ બંધન છે. વાસ્તવમાં આને બંધન ન કહેતાં સંબંધ કહેવામાં આવે છે. આત્માનો સંબંધ પરમાત્મા સાથે જોડવાનો છે પરમાત્માના નિયમોના મીઠા મધુર બંધનમાં બંધાવાનું છે.

એક હાથમાં મોદક - ગણપતિને લાડુ ખૂબ પસંદ છે. લાડુ ખુશીના પ્રસંગે બનાવવામાં આવે છે. જેવી રીતે લાડુ બનાવવા માટે પિસાવવું પડે, તળાવું પડે તેમ જ્ઞાનવાન માણસો પણ એક પ્રકારની કઠીનાઈઓ નો સામનો કરવો પડે છે. ત્યારે જીવન મહાન બને છે. આ રીતે ગણપતિના હાથમાં લાડુ એ સફળતાની નિશાની છે. જ્યારે કોઈ ઈચ્છા પૂરી થાય, સિદ્ધિ હાંસલ થાય ત્યારે પણ લાડુ વહેંચવામાં આવે છે. ગણપતિ પણ વિઘ્ન વિનાશક છે. સફળતાની નિશાની. ખુશીની નિશાની લાડુ દર્શાવ્યા છે.

વરદ મુદ્રા - ગણપતિનો એક હાથ આશીર્વાદ આપતો દર્શાવ્યો છે. સદા શુભભાવના અને શુભકામના આપી વરદાન આપતા ગણપતિ વિઘ્ન વિનાશક છે.

ગણપતિનું આસન - ગણપતિનું આસન ઉંદર જ શા માટે આટલું ભારી ભરખમ શરીરવાળા

ગણપતિ ઉંદર પર સવારી કેવી રીતે કરી શકે? ઉંદર ઉદમીની નિશાની છે. ઉંદર આખો દિવસ કતર કતર કર્યા કરે છે. એ સતત પરિશ્રમની નિશાની છે. વ્યાસજીને જ્યારે ભાગવત લખવી હતી ત્યારે કોઈ લખવાવાળાની જરૂર હતી. કોઈ તૈયાર ન થયું. એવામાં ગણપતિ મળ્યા એમણે વ્યાસજી સામે શરત મૂકી કે સતત લખાવતા રહેશે તો જ લખીશ. જ્યાં અટક્યા ત્યાં પૂરું કરી દઈશ. વ્યાસજી તૈયાર થઈ ગયા કે સતત લખાવતા જ રહેશે. આમ ગણપતિની સતત પરિશ્રમી સ્વભાવની યાદગાર તેમનું વાહન ઉંદર છે.

રિદ્ધિ-સિદ્ધિ - ગણેશજીની બે પત્નીઓ બતાવવામાં આવી છે. રિદ્ધિ અને સિદ્ધિ. આ પણ સફળતાની જ યાદગારનું પ્રતીક છે. જ્ઞાનવાન વ્યક્તિ સમજી વિચારીને નિર્ણય લઈ કાર્ય કરે છે માટે તેને સફળતા પ્રાપ્ત થાય છે.

સ્વસ્તિક - સ્વસ્તિક શબ્દનો અર્થ શુભ, મંગલકારી છે. માટે સ્વસ્તિકને વિઘ્ન વિનાશકના સમાનાર્થક માનવામાં આવે છે.

આપણે ગણેશોત્સવ ઉજવવાની સાથે સાથે ગણેશજીના રહસ્યો વિશે જાણીને જીવનને ગુણવાન બનાવવા પ્રયત્નો કરીશું ત્યારે જ સાચા અર્થમાં ગણેશોત્સવ ઉજવાયો કહેવાશે.

॥ ઓમશાંતિ ॥

(પેજ નં. 25નું અનુસંધાન)... દિવ્યદર્શન

થાય છે. જે લોકો ક્ષમા માંગવાનું, ક્ષમા કરવાનું જાણતા ન હોય તે પોતાના માટે આ ધરતી પર નર્ક બનાવી લે છે. યાદ રાખવા જેવું છે કે પ્રેમ અને ક્ષમા દ્વારા અન્ય પર વિજય મેળવી શકાય છે. તો આવો, આપણે સ્વયંમાં આ ગુણ અપનાવી સ્વયં અને સંસારને સુખી બનાવીએ.

॥ ઓમશાંતિ ॥

પરમપિતા પરમાત્મા શિવ કેમ કહે છે -

નર્ક અને નર્કવાસીને ભૂલો

બ્ર.કુ. વિવેકાનંદ, મહાદેવનગર, અમદાવાદ

પરમાત્મા શિવ આપણા માતાપિતા! બાળકોની ચિંતા સતત હૈયે રાખી રોજ બાળકોના કલ્યાણની વાતો કરે છે, બાળકોને સમજાવે છે, ધારણ કરવા માટે બાળકોને પ્રેરિત કરે છે. કારણ કે શિવજીનું એક માત્ર લક્ષ્ય છે... વહાલા બાળકોને મુક્તિ - જીવનમુક્તિ આપી પરમધામમાં લઈ જવા. બાળકોની સતત ચિંતા કરવા વાળા પ્યારા શિવે એ કહ્યું કે, ‘**મીઠા બાળકો, નર્ક અને નર્કવાસીઓને બુદ્ધિથી ત્યાગ કરો. ત્યાંથી બુદ્ધિયોગને હટાવી મને, શાંતિધામને અને સુખધામને યાદ કરો.**’ આપણે તો ભગવાનના બાળકો.. ચિંતન કરવું એ તો આપણો સ્વભાવ.. આવી વાતો સાંભળીએ એટલે આપણા મનમાં ચિંતનધારા વહેતી થાય જ! માતું પણ એવું જ થયું. નર્કને કેમ યાદ કરવું ના જોઈએ? આ પ્રશ્ન મનમાં ઉદભવ્યો અને બુદ્ધિ તે દિશામાં દોડવા લાગી અને નર્ક અંગેની બધી જ વાતો બુદ્ધિએ એકત્રિત કરવાનું શ્રેષ્ઠ કાર્ય કર્યું. બુદ્ધિએ જે વાતો એકઠી કરી છે ને, તે વાંચી તમારી બુદ્ધિ પણ સો ટકા કહેશે, ‘**શિવની વાત તો સાચી જ છે હો. નર્કને અને નર્ક વાસીઓને યાદ તો ના જ કરાય.**’ પહેલા તો નર્ક વિશેની વાતો જોઈએ.

1. નર્કની વ્યાખ્યા - નર્ક એટલે એલોય. નર્ક એટલે ગુસ્સો. નર્ક એટલે ચિદાઈ જવું. નર્ક એટલે શૈતાનનું રહેવાનું સ્થાન. નર્ક એટલે પ્રદૂષણવાળી જગ્યા. નર્ક એટલે દુર્ગંધ. નર્ક એટલે દુર્દેશા.

2. નર્કના ત્રણ પ્રવેશ દ્વાર - કામ, ક્રોધ અને

લોભ. જ્યાં આ ત્રણ વિકૃતિઓ છે ત્યાં નર્ક છે.

3. નર્કમાં કોણ રહે છે?

1. દેવી-દેવતા-પિતૃઓનું અપમાન કરનાર,
2. તામસિક ભોજન માંસ મદિરાપાન કરનાર,
3. અસહાયને સતાવનાર,
4. ક્રોધી અને અહંકારી

4. અદ્ભુત વાત તો એ જાણવા મળી કે પૃથ્વી પર તુર્કમેનીસ્થાનમાં (તુર્કસ્તાન) કારાકુમ રણ આવેલું છે, આ રણને નર્કનું દ્વાર કહેવામાં આવે છે. કેમ કે અહિંયાં હમેશા આગ નીકળતી હોય છે. અર્થાત્ ભયંકર અગ્નિને નર્કનું દ્વાર કહેવામાં આવેલ છે. આત્માની કામ-ક્રોધાગ્નિ વગેરે આગની જગ્યાએ સ્થૂળ રૂપે આવેલી આગને નર્કનું દ્વાર કહી એક વાત તો સિદ્ધ થાય છે કે જે બાળે છે તે નર્ક છે. ભલે હૈયુ, વ્યક્તિ, સંબંધ, પરિવાર કે સંસાર.

5. નર્કમાંથી મુક્તિ કોને મળે? 1. જે વેદ જ્ઞાનનું વાંચન કરે, 2. પ્રાર્થના કરે, 3. ધ્યાન ધરે, 4. ગાયત્રી મંત્ર, નારાયણનું મંત્ર કે મહા-મૃત્યુંજય મંત્ર જાપ કરે.

ઉપરોક્ત વાતો જે બુદ્ધિએ શોધી કાઢી, તે વાંચતા શિવની વાત સીધી હૈયે ઉતરી જાય એવી છે. ખરેખર તો આ સંસારના લોકો નર્કને જાણતા પણ નથી. વળી નર્ક ક્યાંક હશે. મર્યા પછી કોને શી ખબર નર્ક છે કે નહીં? વગેરે વિચારી લોકો નર્ક શબ્દથી પણ બેમુખ થઈ ગયા છે.

પણ શાસ્ત્રોમાં વર્ણવેલી ઉપરોક્ત વાતોને

જાણતા નર્ક બીજે ક્યાય નથી પણ સાંપ્રત સમયની દુનિયા જ નર્ક છે એ સ્વીકાર્યા સિવાય રહેવાતું નથી. આજનો સમય પુરાણોમાં વર્ણવેલી નર્કની એ ચાતનાઓ, દુઃખના એ પહાડો, આધિ-વ્યાધિ-ઉપાધિઓ ગરુડ પુરાણનો કુમ્ભીપાક કે ચૌરવ નર્કની યાદ અપાવે છે. કોઈએ સાચે જ કહ્યું છે કે,

કલિયુગ કુંડળીમાં બેઠો છે,

જો હું જાઉં તો ક્યાં જવું?

હવે દરેક ઘરમાં બેઠો છે રાવણ.

આટલા બધા રામ હું ક્યાંથી લાવું?

નર્કની વ્યાખ્યામાં અને નર્કવાસીઓની પરિભાષામાં આજનો સમય, આજનો માનવી સો ટકા ખરો ઉતર્યો છે. એટલે જ માણસ મર્યા પછી લોકો સ્વર્ગવાસી લખતા હશે.

ભગવાન શિવ નર્કને યાદ કરવાની કેમ ના પાડે છે?

હવે એ વિચારવાનું રહ્યું કે ભગવાન શિવ નર્કને યાદ કરવાની ના કેમ પાડે છે? અનુભવ તો એ જ છે કે આપણે દુઃખની વાતો યાદ કરીએ તો દુઃખની લાગણી અનુભવીએ. ખુશીના સમાચાર સાંભળીએ તો મનમાં ખુશીની લાગણી ઉદભવે છે. ભૂતકાળ હોય કે ભવિષ્યકાળ જ્યાં પણ મન જોડાય છે, વ્યક્તિ, વાતો, વાતાવરણ અને વસ્તુસ્થિતિ મુજબ આપણે લાગણી અનુભવીએ છીએ. પરમાત્મા શિવના કહેવા મુજબ આપણે જો નર્કને યાદ કરીશું તો શું અનુભવ થશે? માત્ર દુઃખ, અશાંતિ, ઉદાસી, નિરાશા, ચિંતા! માટે શિવના કહેવા પ્રમાણે દુઃખને યાદ કરવાને બદલે આપણે સુખધામ કે શિવને યાદ કરીએ તો ખુશી, આનંદ, સુખ, શાંતિ અનુભવ કરીશું. કારણ પરમાત્મા શિવ તો છે શાંતિ, સુખ અને પવિત્રતાના સાગર.

નર્કમાંથી છૂટવા શું કરીએ?

શાસ્ત્રોમાં નર્કમાંથી છૂટવા માટે નીચેનો પુરુષાર્થ જણાવ્યો છે. આપણે એ વિધિ-વિધાનને પણ આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિકોણથી સમજવા પ્રયત્ન કરીએ તો આપણો પુરુષાર્થનો માર્ગ સરળ બનશે.

1. વેદોને વાંચવા કે સાંભળવા - વેદનો અર્થ થાય છે જ્ઞાન, વિચાર, મત. પરમાત્મા શિવ કલિયુગના અંતે અને સતયુગના આદિના સમયે એટલે કે સંગમયુગમાં અવતરિત થાય છે બ્રહ્મા મુખે જે જ્ઞાન આપે છે. નર્કમાંથી છૂટવા માટે પહેલા તો પરમાત્માએ આપેલું જ્ઞાન સાંભળવું જોઈએ અથવા સમયના અભાવે જ્ઞાનને સાંભળી ના શકીએ તો તેનું વાંચન પણ કરવું જોઈએ. કારણ કે જ્ઞાન આત્માનો ખોરાક છે. જ્ઞાન આત્માને શક્તિ આપે છે. વળી એવું પણ કહેવાય છે કે સા વિદ્યા મુક્તયે! અર્થાત જ્ઞાનથી જ મુક્તિ મળે છે. માટે પરમાત્મા શિવ કહે છે કે ગમે તે થાય પણ જ્ઞાન તો રોજ સાંભળવું કે વાંચવું જ જોઈએ.

૨. પ્રાર્થના કરવી - પ્રાર્થનાનો અર્થ થાય છે ભગવાન પ્રત્યેની લાગણી વ્યક્ત કરવી, વિચાર વ્યક્ત કરવા, ઈચ્છા વ્યક્ત કરવી. પરમાત્મા શિવ કહે છે કે મીઠા બાળકો, તમે દેહ, દેહના ધર્મો વગેરે ભૂલી મારી સાથે તમારી ભાવનાઓ, તમારી લાગણીઓ શેયર કરો. તમારી બધી જ ચિંતાઓ હું હરિ લઈશ. તમને બધી જ ચિંતાઓ, પાપોમાંથી હું મુક્ત કરી દઈશ. માટે ઈશ્વરીય શ્રીમત અનુસાર અમૃત વેળા, સાંજે નુમાશામ, અને રાત્રે સૂતા પહેલા શિવને પોતાની દિનચર્યા, લાગણીઓ, ઈચ્છાઓ, ભૂલો વગેરે વ્યક્ત કરવું જોઈએ. જેથી નર્કના પ્રભાવથી મુક્ત રહેવા મદદ મળશે.

3. **ધ્યાન ધરવું** - શ્રીજી વિદિ છે ધ્યાન અર્થાત્ એકાગ્રતા કેળવવી. પરમાત્માની શ્રીમત છે કે મન-બુદ્ધિને પરમાત્મા સાથે એકાગ્ર કરશો તો પરમાત્માના તમામ ગુણો, શક્તિઓ પ્રાપ્ત થશે. પરમાત્મા સમ શક્તિશાળી બનતા જઈશું. પરમાત્માની ગેરંટી છે કે શક્તિશાળી આત્મા મુક્તિ-જીવનમુક્તિનો અધિકારી છે.

4. **ગાયત્રી મંત્ર, નારાયણ મંત્ર કે મહામૃત્યુંજય મંત્રનો જાપ કરવો** - ચૌથી વિદિ છે મંત્રજાપ કરવો. જાપનો અર્થ થાય છે વારંવાર યાદ કરવું, સ્મૃતિમાં લાવવું, સ્મરણ કરવું. શાસ્ત્રોમાં પ્રણ મંત્રને નર્કના મુક્તિ માટેના સાધન તરીકે વર્ણન કરેલ છે. સરળતાથી આપણને સમજાય તે માટે પ્રણે મંત્રને સંસ્કૃતમાં લખવા કરતા ગુજરાતીમાં જ સમજાયે તો વધારે સારું રહેશે. વળી મંત્રનો અર્થ થાય છે મનથી યાદ કરવું, સ્મૃતિમાં લાવવું.

ગાયત્રી મંત્રનો ભાવાર્થ - ગાયત્રી મંત્રનો ભાવાર્થ, ' પૃથ્વી, ધરતી અને સ્વર્ગમાં વિરાજમાન એવા પ્રકાશમય ઈશ્વરના મહિમાનું આપણે ધ્યાન કરીએ છીએ. ભગવાનનો મહિમા આપણી બુદ્ધિને સાચા માર્ગ તરફ આગળ વધવાની પ્રેરણા આપે.' એવો છે. હવે આ વાત તમે વારંવાર બોલો તો તમને એમ થશે કે આ શું છે? વાસ્તવમાં ગાયત્રી મંત્રનો જાપ કરવો એટલે ગાયત્રી મંત્રના ભાવમાં સ્થિત થવું. પરમાત્મા શિવ પ્રકાશમય છે. તેઓ જ્યોતિસ્વરૂપ છે. તેમની મહિમાને વારંવાર સ્મૃતિમાં લાવવી. એ છે ગાયત્રી મંત્રનો જાપ કરવો.

નારાયણ મંત્રનો ભાવ - નારાયણ મંત્રનો ભાવ સરળ ભાષામાં કહું તો વારંવાર પોતાની

જાતને મનથી યાદ કરાવવું કે હું આત્મા નારાયણ સમાન સોળે કલા સંપૂર્ણ છું, સર્વગુણ સંપન્ન છું, સંપૂર્ણ નિર્વિકારી છું, મર્યાદા પુરુષોત્તમ, ડબલ અહિંસક છું... આ વાતને સતત સ્મૃતિમાં લાવવાથી મનમાં રહેલી વિકૃતિ, વિકલ્પ નાશ પામવા લાગે છે. મન વિકલ્પોથી મુક્ત થાય છે. નર નારાયણની સ્થિતિ પ્રાપ્ત કરે છે. માટે જ કહેવાયું છે કે નર એવી કરણી કરે જો શ્રી નારાયણ બની જાય.

મહામૃત્યુંજય જાપનો ભાવાર્થ - મહામૃત્યુંજય જાપનો ભાવાર્થ ' અમે ભગવાન શિવનું હૃદયથી સન્માન કે પૂજા કરીએ છીએ, જે ત્રિનેત્રી છે, જે સંપૂર્ણ જગતનું પાલન પોષણ પોતાની કૃપાદ્રષ્ટિથી કરી રહ્યા છે. અમારી તેમને પ્રાર્થના છે કે તેઓ અમને મૃત્યુના બંધનોથી મુક્ત કરાવી દે. જે પ્રકારે એક કાકડી આ વેલા રૂપી સંસારથી પાકીને તેના બંધનોથી મુક્ત થઈ જાય છે, તેવી જ રીતે અમે આ સંસાર રૂપી જીવનમાં પાકી જઈએ અને તમારા ચરણોમાં અમૃતધારાનું પાન કરતા શરીરને ત્યાગીએ છીએ.' મંત્રનો ભાવને જોતા વારંવાર મનને સમજાવવાનું છે કે શિવ જ મૃત્યુના ભયમાંથી મુક્તિ અપાવવાવાળા છે. સંસારના બધાજ બંધનોમાંથી મુક્તિ અપાવવાવાળા છે. શિવ તેમની કૃપાદૃષ્ટિથી પાલન પોષણ કરવાવાળા છે.

ઉપરોક્ત વાતોને સમજવાથી પરમાત્મા શિવનો શુદ્ધ અને પવિત્રભાવ અનુભવાય છે કે 'મારા વહાલા બાળકો, પાપ, વિકર્મ, દુઃખ, ચિંતા, ભયમાંથી મુક્ત થવા માટે નર્ક અને નર્કવાસીઓથી બુદ્ધિ હટાવી મને, સુખધામ કે શાંતિધામને યાદ કરજો.'

॥ ઓમશાંતિ ॥

દિવ્યદર્શન

સૌથી શ્રેષ્ઠ દાન - ક્ષમા (સંવત્સરીના ઉપલક્ષ્યમાં)

બ્ર.કુ. નંદિની, સુખશાંતિ ભવન, મણિનગર, અમદાવાદ.

એક પ્રશ્ન - વિશ્વમાં એવું તે શું છે કે, જેને સૌ કોઈ મેળવવા ઈચ્છે છે, અથવા માંગે પણ છે, પરંતુ તે આપવા જલદી તૈયાર થતાં નથી. સ્વાભાવિક રીતે અને મોટે ભાગે લોકોનો જવાબ હોય છે ધન. પણ આ જવાબ અહીં ખોટો છે કારણ કે અહીં સાચો જવાબ છે ક્ષમા. જિંદગીમાં આપણાં સૌ કોઈથી જાણે-અજાણે નાની-મોટી ભૂલો થતી હોય છે. જ્યારે આપણે પોતે ભૂલ કરીએ છીએ ત્યારે બીજા પાસે સ્વાભાવિક રીતે આપણે એવી અપેક્ષા રાખીએ છીએ કે સામેવાળી વ્યક્તિ વિશાળ હૃદય રાખી આપણને માફ કરી દે, ક્ષમા કરી દે. પરંતુ જ્યારે બીજા કોઈ વ્યક્તિથી ભૂલ થઈ હોય ત્યારે આપણે તેને ક્ષમા આપવાની હોય ત્યારે આપણું હૃદય વિદીર્ણ થઈ જાય છે. આવું કેમ થાય છે? ક્ષમા લેવા માટે તો આપણે મોટા આશાવાદી બની જઈએ છીએ પરંતુ જ્યારે ક્ષમા આપવાની હોય ત્યારે તે માટે વિચારમાં પડી જઈએ છીએ અને ખૂબ નિરાશાવાદી વલણ થઈ જાય છે.

ક્ષમા એક એવો વિશિષ્ટ ગુણ છે કે જેમાં અન્ય બીજી વ્યક્તિ દ્વારા તેની સાથે કરેલો દૂરવ્યવહાર કે અપરાધ (ભૂલ)થી દુઃખી ન થઈ તેના બદલે તેના માટે સહૃદયતાપૂર્ણ વ્યવહાર કરવો. ક્ષમા શીલવાનનું શસ્ત્ર અને અહિંસકનું અસ્ત્ર છે. ક્ષમા પ્રેમનું વસ્ત્ર છે. ક્ષમા વિશ્વાસનું વિદાન છે. ક્ષમા સર્જન કરનારનું સન્માન છે. ક્ષમા નફરતનું નિદાન છે. ક્ષમા પવિત્રતાનો પ્રવાહ છે. ક્ષમા નૈતિકતાનો નિર્વાહ છે. ક્ષમા સદગુણનો સંવાદ છે. ક્ષમા શક્તિ છે. ક્ષમા દુર્બળતા નથી પણ ધર્મ છે. અન્યને શિક્ષા કે દંડ આપવાની શક્તિ

ભલે આપણામાં હોય, પરંતુ સ્વયંની અંદર પણ પરોપકાર, નિસ્વાર્થ ભાવના, ત્યાગ અને સમદ્રષ્ટિ જેવા મૂળભૂત ગુણો પ્રતિબિંબિત થાય છે.

શાસ્ત્રોમાં એ પણ બતાવ્યું છે કે, ક્ષમા કરવી એ બહુ મોટું દાન છે. ક્ષમા આપનારની જેમ ક્ષમા લેવાવાળા કે માંગનાર વ્યક્તિ પણ મહાન જ હોય છે, કારણ કે તે ફક્ત પોતાની ભૂલોનો સ્વીકાર નથી કરતાં પરંતુ ભવિષ્યમાં તે ભૂલોને ફરીથી નહીં કરવાનો પણ સંકલ્પ લઈ મનમાંથી કાયમ માટે નિંદા, નફરત, ક્રોધ અને દુર્ભાવનાને સંપૂર્ણપણે સમાપ્ત કરી દે છે. ઘણાં લોકોમાં અંદરખાને એવો ભય (ડર) રહેતો હોય છે કે, ક્ષમા કે માફી માંગવાથી તેમની પ્રતિષ્ઠા ઝાંખી પડશે. પરંતુ આ તદ્દન ખોટી માન્યતા છે. કારણ ક્ષમા માંગવાથી વ્યક્તિ ક્યારેય નાનો બની જતો નથી. પરંતુ તેના ક્ષમા માંગવાના કર્તવ્યથી વિનમ્રતાનો ભાવ જાગે છે. અંદરનો ગુસ્સો (ક્રોધ) અને અહંકાર (અપમાન) સમાપ્ત થઈ જાય છે. ક્ષમા ન આપવી, ઘૃણા - દ્વેષભાવને પોતાના અંદર પાળી-પોષવું તે એક વિકૃત નકારાત્મક માનસિકતાનું પ્રતીક છે. શત્રુતા અને ઈર્ષા-દ્વેષ જેવા શબ્દોનું અસ્તિત્વ ક્ષમાની ગેરહાજરીના અભાવને કારણે જ થાય છે. ક્ષમા શત્રુતાનો વિનાશ કરી મિત્રતા વધારે છે ફેલાવે છે. કહેવાય છે કે પ્રાપ્તિનું મૂળ દાનના ગર્ભમાં રહેલું છે. તેથી જ સાચા હૃદયથી કરેલું ક્ષમાદાન મનને શાંતિ અને સફુન આપે છે. તો શું આ સિદ્ધિ કોઈ ચીજવસ્તુ કરતાં ઓછી છે? અને વ્યવહારમાં પ્રતિબિંબિત

(અનુસંધાન પેજ નં. 21 પર)

યોગ એની સાથે થાય જે સ્થિર હોય

બ્ર.કુ. અનુજ, દિલ્હી

આજે સૌથી મોટો પ્રશ્ન એ આવે છે કે આ દુનિયામાં સર્વ લોકો કહે છે કે અમે મેડીટેશન કરીએ છીએ, અમે યોગ કરીએ છીએ પરંતુ મેડીટેશન અને યોગ બન્નેને સમજવા માટે બહુ ગહન વિચાર કરવાની જરૂર છે. કે આ દુનિયામાં જે પણ યોગની પદ્ધતિઓનો વિકાસ થયો છે, જેમાં બનાવેલી કેટલીક વાતો એવી છે જે કોઈ વાતને લઈને આલોચના કરે છે, ક્યારે કહે છે આ સત્ય છે, ક્યારે કહે છે કે આ સત્ય નથી. જેમ કહેવામાં આવ્યું છે કે આપણું શરીર પાંચ તત્ત્વોનું બનેલું છે. અને શરીરનાં પાંચે તત્ત્વો સ્થિર નથી, અસ્થિર છે. નિરંતર ગતિમાન છે. એને જો ઈલેક્ટ્રોનિક ભાષામાં કહેવામાં આવે તો ન્યૂટ્રોન, પ્રોટ્રોન, ઈલેક્ટ્રોનની જે ભાષા છે એમાં એ ફૂલટાઈમ ચારે તરફ એ કણ એક કક્ષાથી બીજી કક્ષામાં ધૂમતા રહે છે. એનો મતલબ એ થયો કે જેટલાં પણ તત્ત્વ છે તે ફૂલટાઈમ મૂવ કરે છે. ગતિમાન છે, આગળ વધી રહ્યાં છે.

હવે આ દુનિયામાં જ્યારે પણ કોઈ મેડીટેશનની વાત કરે છે તેઓ કહે છે હું કોઈ દેવીની સામે જઈને યોગ કરું છું. કોઈ દેવતાની સામે કોઈ મૂર્તિની સામે, કોઈ ગુરુની સામે યા પ્રકૃતિની વચ્ચે બેસીને યોગ કરું છું. તો આપણે તરત એક વાત પર વિચાર કરવો જોઈએ કે જે ચીજ આ દુનિયામાં પ્રકૃતિમાંથી બની છે તેનો નિરંતર ગતિમાન છે, નિરંતર આગળ વધી રહી છે, અહીં તહીં ધૂમી રહી છે, જે ચીજ અસ્થિર છે જે ચીજ બદલાય રહી છે એની સાથે આપણે યોગ કઈ રીતે લગાવી શકીએ છીએ. એમની સાથે આપણે બુદ્ધિનો તાર કઈ રીતે જોડી શકીએ? આપ

ક્યારેય પણ કોઈ મૂર્તિને યા કોઈપણ પથ્થરને યા કોઈ પણ ચીજને સ્વયંને સ્થિર કરીને જુઓ તો આપની આંખો અહીં તહીં ભાગતી દેખાશે. આપ એને કદી એકાગ્રતાથી જોઈ શકતા નથી. એનું કારણ સર્વ કાંઈ અસ્થિર છે. એક આપણી ઉર્જા શારીરિક ઉર્જા છે. એને પણ સૂક્ષ્મદર્શી બનીને જોશો તો ચારે તરફ આ કણ ફેલાય રહ્યા છે. એનો અર્થ એ થયો શું આ દુનિયામાં કોઈ મેડીટેશન કરતું નથી? તો જવાબ મળે છે લગભગ મેડીટેશન કરતા નથી. કારણકે જો તેઓ મેડીટેશન કરતા હોત તો સ્થિર, એકાગ્ર બની જાત.

આજે જે પોતાને મોટા મોટા તપસ્વી કહેવડાવે છે મોટા મોટા ધ્યાની યોગી કહેવડાવે છે તેઓ પણ નાની મોટી વાતોમાં પરેશાન થઈ જાય છે. કોઈ વાતને લીધે યા આ દુનિયામાંથી કોઈ એમનું જાય છે તો એના માટે બહુ દુઃખી બની જાય છે. પરંતુ પરમપિતા શિવ પરમાત્માએ અમને યોગની પરિભાષા શીખવાડી છે તે આનાથી ભિન્ન છે. પ્રકૃતિથી બિલકુલ ભિન્ન છે. પ્રકૃતિનાં તત્ત્વોથી બિલકુલ અલગ છે. પરમાત્માએ જણાવ્યું છે કે આ પ્રકૃતિનાં પાંચ તત્ત્વોથી પાર જે દુનિયા છે એને છડું તત્ત્વ કહીએ છીએ, યા બ્રહ્મતત્ત્વ (બ્રહ્માંડ યા પરમધામ) કહીએ છીએ. ત્યાં પરમાત્માનું નિવાસ સ્થાન છે. એમની સાથે જે સ્થાન છે તે પણ સ્થિર છે. અને આપણે સૌએ સ્થિર બનવાનું છે. જ્યારે સ્થિર મનથી પરમાત્માની સાથે આપણું બુદ્ધિથી જોડાણ થાય છે એને આપણે વાસ્તવિક યોગ કહી શકીએ છીએ. યોગનો અર્થ છે જે આપણને સ્થિર કરે. પણ આજે જ્યારે આપણે યોગ લગાવવાનું કહીએ છીએ તો

કહે છે નિરંતર યોગ કરીએ છીએ, ધ્યાન કરીએ છીએ તો ધ્યાન-યોગ કરનાર જે ધ્યાની-યોગી હશે તે કદી પણ કોઈ વાતથી, અહીંની કોઈ ચીજો જવાથી પરેશાન થશે નહીં. અને જે પરેશાન થાય છે તો એ નક્કી છે કે તેનો યોગ પ્રકૃતિ સાથે છે. સમાજની સાથે યોગ છે, સ્થૂળ વસ્તુઓની સાથે યોગ છે. કંઈને કંઈ મેળવવા માટે અલગ અલગ ઉપાયો અજમાવીને એમાં સ્વયંને જોડે છે. અને કહે છે કે અમે મેડીટેશન કરી રહ્યા છીએ.

મેડીટેશનમાં એવી સ્થિતિઓનું વર્ણન આવે છે કે એક બાબુ આત્મા અને બીજી બાબુ પરમાત્મા. મતલબ કે આવાં તત્ત્વો દુનિયાથી તદ્દન અલગ છે એકને આત્મા કહ્યો અને બીજાને પરમાત્મા કહ્યા. બન્ને સત્ય છે બન્ને અનાદિ છે. આત્મા અને પરમાત્મા બન્ને હંમેશાં છે. પણ તેમાં અંતર એ છે તે નીચે પ્રકૃતિનાં તત્ત્વો સાથે જોડાવાને કારણે ધીરે ધીરે તત્ત્વો સાથે જોડાઈ ગયો અને સ્વયં આત્મા છે તે ભૂલી જાય છે. પરંતુ જે પરમાત્મા છે તે નિરંતર સ્થિર છે. અનાદિ રૂપમાં સ્થિર છે. હંમેશાં છે, દરેક સમયે છે. એમની સાથે આપણો યોગ જોડાય છે. તેથી આપણી બુદ્ધિ સ્થિર બની જાય છે. જેટલા પણ વૈજ્ઞાનિક છે જે મૂળ તત્ત્વોની વાત કરે છે. એનાથી આગળ તેઓ જઈ શકતા નથી. પરમાત્માએ આવીને એ સ્પષ્ટ કર્યું છે કે આ દુનિયા માનવ ગમે તેટલો શક્તિશાળી હોય તે પરમાત્માને

ઓળખી શકતો નથી. બ્રહ્માકુમારીઝ સેન્ટરમાં તેને યથાર્થ પરિચય મળે છે. સ્થિર અને અનાદિ એક પરમપિતા નિરાકાર શિવજ્યોર્તિબિંદુ જ છે. એમની સાથે આત્માનો યોગ તેને સ્થિર બનાવે છે. એટલે યોગની સાચી વિધિ છે સ્થિર આત્મા બનીને પરમાત્મા જે છે જેવા છે એમને યથાર્થ રીતે જાણવા. કારણ કે આજ વાસ્તવિક યોગ છે.

॥ ઓમશાંતિ ॥

વ્યક્તિ મટીને બનું આતમ

બ્ર. કુ. જૂનાગઢ

ત્યાં દૂરથી જ્ઞાનનો પ્રવાહ આવતો,
કલ્પના ચિર અવાજોમાં શાંત્વના લાવતો,
મનમનાભવ મંત્ર ગજાવતો.

વિશાળે જગ-દુનિયામાં નથી એક જ હું:

પશુ-પંખી છે, પુષ્પો-વનો ને વનસ્પતિ!

થોડુક વિચાર અન્યનું તું,

શિવ! મારે યોગે તપી, અંતરની શાંતિ સર્જવી,

નિચોવી અંધારાં અજર, રસજ્યોતિ જગવવી.

વ્યક્તિ મટીને બનું આત્મ, માથે ધરું શ્રીમત શિવની.

રયો, રયો અંબરચુંબી ઈતિહાસ,

ઉંચા ચણો ચરિત્ર, માણો જીવન જીવનારા!

અંતર જગતના વાજુંત્ર, ગાઓ ગુણ શિવ-નારા,

અંતર ઉજાગરતી શિલા, ભાવિ બહુ સારું મળશે,

દરિદ્રનીએ ઉપહાસ લીલા સંકેલવા, જ્ઞાનને વેગ મળશે,

અંધજનોમાં આગ જાગશે, વિશ્વપરિવર્તનની માંગ લાઘશે.

॥ ઓમશાંતિ ॥

નારીનું સન્માન - દેશનું સન્માન

બ્ર.કુ. પૂજા, નડિયાદ

ભારતભૂમિ દેવભૂમિ છે. ભારતને વિશ્વમાં ધર્મગુરુના નામથી ઓળખવામાં આવે છે. આ એક એવો દેશ છે જેના નામની સાથે 'માતા' શબ્દ જોડાયેલો છે. ભારતમાતાની જય હો. એટલું જ નહીં જે ઘરતી પર હળથી ખેડીને અનાજ ઉત્પન્ન કરવામાં આવે છે. તેને ઘરતી માતા તરીકે સંબોધવામાં આવે છે.

સ્વર્ણિમ કાળમાં નારીના સન્માનની પરાકાષ્ટા

દેશના સ્વર્ણિમકાળનું જ્યારે અધ્યયન કરીએ છીએ તો નારી સન્માનની પરાકાષ્ટા જોવા મળે છે. જ્યાં નારીનું નામ પુરુષના નામ પહેલાં લેવામાં આવે છે. જેમ કે લક્ષ્મી-નારાયણ, સીતારામ, રાધા-કૃષ્ણ વગેરે. નારીનું દેવીના રૂપમાં પૂજન, ગાયન, વંદન પણ સૌથી વધારે ભારતમાં જોવા મળે છે. દેવીઓનાં ઊંચા ઊંચા પહાડો પર મંદિર બનાવવામાં આવે છે. દા.ત. અંબાજી, પાવાગઢ વગેરે. દેવીઓના નામે મોટા મોટા મેળાઓ ભરાય છે. જેમાં અંબાજીના ભાદરવી પૂનમના મેળામાં આ વર્ષે 54 લાખ ભક્તો પધાર્યા હતા. લોકો કંઈને કંઈ માનતા રાખીને એમના દર્શન માટે જાય છે. અલગ અલગ પ્રકારે કઠણ સાધના કરીને પણ દેવીઓને ખુશ રાખવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવે છે. જેમકે ધનની પ્રાપ્તિની ઈચ્છાથી શ્રી લક્ષ્મીજીની પૂજા, શક્તિઓની ઈચ્છા રાખનાર મા દુર્ગાની આરાધના કરે છે. સુખ-શાંતિ માટે સંતોષી માને યાદ કરે છે. જ્ઞાનધનની પ્રાપ્તિ માટે દરેક સ્કૂલ, કોલેજ વગેરે શિક્ષણધામોમાં સરસ્વતી દેવીની વંદના કરવામાં આવે છે. એટલું જ નહીં મનુષ્ય પોતાનાં પાપ ધોવા જે નદીઓમાં

સ્નાન કરે છે એને પણ મા જ કહે છે. જેમ કે ગંગામા, જમુનામા, સરસ્વતીમા.

જડમૂર્તિઓની પૂજા થાય છે જ્યારે ચૈતન્યમૂર્તિઓ ઉપર અત્યાચાર થાય છે

પરંતુ દુઃખની વાત એ છે કે નારીનું આટલું સન્માન માત્ર મંદિરોની ચાર દીવાલો, યા ગંગાઘાટ સુધી જ સીમિત રહી જાય છે. એવું લાગે છે કે પથ્થરની મૂર્તિઓ પૂજતાં પૂજતાં કેટલાક અપવાદો સિવાય મનુષ્યનું દિલ પણ પથ્થર જેવું બની ગયું છે. જે ચૈતન્યદેવીઓ (મહિલાઓ) આપણા ઘરોમાં, પડોશમાં, સમાજમાં, દેશમાં, વિશ્વમાં છે એમને સન્માન આપવાનું જ ભૂલી ગયા છીએ. કેટલી વિચિત્ર વાત છે. એક તરફ જડ મૂર્તિઓની પૂજા થઈ રહી છે. બીજી બાજુ ચૈતન્યમૂર્તિઓ (મહિલાઓ) ઉપર અત્યાચાર થઈ રહ્યા છે. આને નાની વાત સમજવામાં આવે છે. ક્યાંક દહેજના રૂપે તેનું શોષણ થઈ રહ્યું છે તો ક્યાંક પ્રાયવેટ સંસ્થાઓમાં સર્વિસ દરમિયાન તેનું શોષણ થઈ રહ્યું છે. ક્યાંક બાળલગ્નો થાય છે. અત્યારે બળાટકારની ઘટનાઓ તો રોજની બની ગઈ છે. અખબારોમાં, સોશયલ મીડિયામાં તેની વિગતો આવે છે.

રૂઢિવાદી પ્રથાઓ જાળવી રાખવામાં કઈ સમજદારી છે?

કેટલીક બુરાઈઓ આજે પણ નારીના વિકાસમાં અવરોધરૂપ છે. જેનો આજે પણ પૂર્ણરૂપથી અંત આવ્યો નથી. ઉત્તર ભારતમાં લાજ કાઢવાની પ્રથા સૌથી વધારે છે. એક સમયે ભારતનાં વિભિન્ન રાજ્યોમાં રાજાશાહી વખતે

(કેટલાક અપવાદ સિવાય) વિલાસી રાજાઓની કુદૃષ્ટિથી બહેન, પુત્રીઓને બચાવવા લાજ કાઢવાનો રિવાજ શરૂ થયો હતો. સમજવાની વાત એ છે કે વિકારી પુરુષોની નજરથી બચવામાટે મહિલાઓ ઉપર બંધન લગાવ્યાં. તો શું એને ન્યાય કહીશું? હવે તો રાજા રજવાડાંનાં રાજ તો ગયાં પણ હવે લાજ કાઢવાના રિવાજની શું જરૂર છે?

હૃદયવિદીર્ણ કરી દેનારા શબ્દો

નિ:શંક 19મી સદીમાં અનેક સામાજિક કુરિવાજો, રૂઢિવાદી પ્રથાઓનું ઉન્મૂલન થયું. નારી પર થનારી શારીરિક હિંસા કંઈક ઓછી થઈ પણ આજે તો નારીને અનેક પ્રકારની માનસિક હિંસાનો શિકાર બનાવવામાં આવે છે. હૃદયવિદીર્ણ કરનારા અપમાનજનક શબ્દોનો પ્રયોગ આજે પણ ઘટ્યો નથી. જેમ કે ચારિત્ર્યભ્રષ્ટ છે. બદસૂરત છે, કંજૂસ છે, વાંગણી છે, વિધવા છે, અભાગણ છે વગેરે. આ શબ્દો કોઈપણ નારી માટે સહન કરવા ઘણા મુશ્કેલ છે.

નારીની તપસ્યા અને ત્યાગ

કોઈપણ સ્ત્રીનો પતિ મરી જાય તો એને વિધવા કહેવામાં આવે છે. ઘરમાં કંઈક નુકસાન થાય ત્યા બાળકનું મૃત્યુ થાય ત્યારે સ્ત્રીને જ જવાબદાર માનવામાં આવે છે. જે સ્ત્રી પતિના લાંબા આયુષ્ય માટે વ્રત કરે તેને એમ કહેવાય કે તે આવીને ઘરની સુખશાંતિ સમાપ્ત કરી દીધી. સૌથી વધારે તપસ્યા અને ત્યાગ સ્ત્રી જ કરે છે. રાંધીને સૌને પ્રેમથી ખવડાવે, પીવડાવે છે પણ ક્યારેક તો તેને ભૂખ્યા રહેવું પડે છે. ઘરમાં અચાનક કોઈ બીમાર પડે ત્યા બાળકને કંઈ થઈ જાય તો રાતભર જાગીને તેની સેવા કરે છે. બાકીના સૌ આરામથી સૂઈ જાય છે. (કેટલાક અપવાદ પણ છે.) એક બાબુ નારી પ્રત્યેનો હીન

દૃષ્ટિકોણ અને બીજી તરફ ઉજ્જવળ ભવિષ્યની કામના સ્વર્ણિમ ભારત બનાવવાનું સ્વપ્ન તો શું આ સંભવ છે?

ભારતને ફરીથી સ્વર્ણિમ ભારત બનાવવા માટે નારીને સન્માન આપવું જ પડશે. હાલમાં સંસ્કાર તરફથી નારી માટે જે કાયદાઓ બન્યા છે તેનો વાસ્તવિક અમલ થાય તે જોવાની જવાબદારી સમાજ અને સરકારની છે.

આશા સ્થાન

પ્રજાપિતા બ્રહ્માકુમારી ઈશ્વરીય વિશ્વ-વિદ્યાલયે નારી સન્માનનું કાયમી, પ્રેરણાદાયી ઉદાહરણ પ્રસ્તુત કર્યું છે. બ્રહ્માકુમારી સંસ્થા ભારત અને વિશ્વના 140 દેશોમાં આધ્યાત્મિક, નૈતિક, ચારિત્ર્યિક, સાંસ્કૃતિક ઉત્થાન કરનારી સંસ્થા છે. તેને યુનોસ્કે પીસમેડલ અને પીસ મેસેન્જર એવોર્ડથી સન્માન કર્યું છે. વિશ્વની અનેક વિશિષ્ટ પ્રતિભાઓ આ સંસ્થામાં આવીને ધન્યતા અનુભવે છે. જેનું કુશળ સંચાલન દાદીઓ, દીદીઓ (મહિલાઓ) દ્વારા થાય છે. સ્વયં નિરાકાર પરમપિતા શિવ પરમાત્મા બ્રહ્માતનમાં અવતરિત થઈને સન્માને છે. નારીને નારાયણી બનાવે છે. નારી દ્વારા સ્વર્ગનાં દ્વાર ખોલાવે છે. વંદેમાતરમ્ કહીને નારીના શ્રેષ્ઠ માર્ગે જવાનું શીખવે છે. એકવાર આપની નજીકના બ્રહ્માકુમારી સેવાકેન્દ્રમાં પધારીને તેની ખાત્રી કરી શકો છો.

॥ ઓમશાંતિ ॥

(પેજ નં. 06નું અનુસંધાન)...સ્વયંને જુઓ અને છે. ગંભીર વાતો આપણને પ્રેરણા આપે છે કે આ તપસ્યા કરીને સમગ્ર વિશ્વને પોતાની શાંતિનાં કિરણો આપવાનાં છે.

॥ ઓમશાંતિ ॥

ભય પર વિજય

બ્ર.કુ. અશોક પંડિત, શાંતિવન, આબુરોડ

માનવ જીવનના પ્રારંભકાળથી લઈને અંતિમ ક્ષણો સુધી ક્યાંયને ક્યાંય ભય તો રહે જ છે. સંસારમાં ગણત્રીપૂર્વકના જ મનુષ્યાત્માઓ છે, જેઓ ભય પર વિજય પ્રાપ્ત કરીને સંપૂર્ણ જીવન જીવે છે. સૌથી મોટો ભય તો મૃત્યુનો હોય છે. ઈતિહાસમાં કેટલાયે મહાપુરુષો થયા છે. જેમણે મૃત્યુના ભય પર વિજય મેળવ્યો છે. અર્થાત્ પુશીથી પાંચ તત્ત્વોથી બનેલા શરીરનો ત્યાગ કર્યો છે. જેમ સાપ જૂની કાંચળી ઉતારે છે તે રીતે શરીરનો ત્યાગ કર્યો. શરીરને ચલાવનારી શક્તિ આત્મા, જે અજર-અમર અને અવિનાશી છે. તેની અનુભૂતિથી શરીરની આસક્તિ સમાપ્ત થઈ જાય છે. સમય આવતાં સહજ રીતે શરીરનો ત્યાગ થઈ જાય છે.

ભયનાં કારણો

ભયનાં અનેક કારણો હોય છે. જેમ કે પરાજિત થવાનો, લોકો સમક્ષ પોતાના વિચારોને અભિવ્યક્ત કરવાનો, દુર્ઘટનાનો, ઇંદામાં ખોટ જવાનો વગેરે વગેરે. બાળપણથી જ માતા-પિતા, સમાજ અને મિત્રો દ્વારા કેટલીયે વાતો આપણી સામે આવે છે. જેનાથી ભયના સંસ્કાર બને છે. જ્યારે બાળક અબુધ હોય છે ત્યારે તેને કહેવામાં આવે છે ત્યાં જઈશ નહીં. સાપ કરડશે. ફૂતરું કરડશે. વગેરે જૂની પરંપરાઓને કારણે પણ વ્યક્તિ ભયભીત રહે છે.

આત્મ-સ્વરૂપમાં સ્થિત થવાથી ભય સમાપ્ત

પાંચ ભૂતોથી બનેલું આ શરીર અને શરીર સાથે જોડાયેલાં સંબંધ, પદાર્થ અને જોવામાં સમગ્ર સંસાર પરિવર્તનશીલ છે. એમાં ક્યાંય પણ, ગમે તે પ્રકારની આસક્તિ ભય ઉત્પન્ન કરે છે. એટલે

શરીરમાં વિદ્યમાન ચૈતન્ય જ્યોતિ સ્વરૂપ, અપરિવર્તનશીલ, અવિનાશી, આત્માના સ્વરૂપમાં સ્થિત થવાથી જીવન જીવીએ છીએ તો ભય સમાપ્ત થઈ જાય છે. પ્રાતઃકાળે આંખ ખૂલતાં જ પોતાના આત્મ સ્વરૂપના સાક્ષાત્કારથી દિવસની શરૂઆત કરો તો આખો દિવસ શાંત અને પ્રસન્નચિત્ત રહેશો.

ભયનું કારણ છે, ભૂલને છુપાવવી

એક ભૂલ જે છુપાવવામાં આવે તો સો પાપ કરાવે છે. તેથી ગમે તેવી પરિસ્થિતિમાં ભૂલને છુપાવો નહીં. જ્યાં સચ્ચાઈ અને સફાઈ છે ત્યાં આત્મવિશ્વાસ, નિર્ભયતા, હિંમત તથા દૃઢતા આવે છે. જેની પાસે આ દિવ્યશક્તિઓ છે તેઓ પોતાના ઉદ્દેશ્યમાં સફળ શક્તિઓ છે.

ઈચ્છાઓ ભૂતની જેમ ભટકાવે છે

મનુષ્ય જેટલો પ્રગતિના પથ પર આગળ વધી રહ્યો છે એટલી તેની ઈચ્છાઓ પ્રબળ થતી જાય છે. ઈચ્છાઓ જ વ્યક્તિને ભૂતની જેમ ભટકાવે છે. જેની પાસે જેટલી ઓછી ઈચ્છાઓ છે તે સુખી છે. જીવન જીવવામાં સંપૂર્ણ રીતે સફળ થાય છે.

સકારાત્મક ચિંતન કરો

સકારાત્મક ચિંતન દ્વારા માનવ તેની માનવતાના મુકામ સુધી પહોંચે છે. વ્યક્તિ સ્વાર્થ, છળ-કપટ, દગાબાજીનો આધાર લઈને ભલે ઉચ્ચ સ્થાને પહોંચે પણ તેને તે સ્થાન જતા રહેવાનો ભય સદા કાળ રહે છે. એટલે વફાદારી, ઈમાનદારી અને ઉદારતાનો સાથ લઈને આગળ વધવું જોઈએ. કહેવામાં તો એ આવે છે કે માનવ છે પણ

માનવતા નથી. જ્યારે એકબીજાના સહયોગી બનીને ઉચ્ચ સ્થાને પહોંચીએ છીએ તો અનેકની દુઆઓ મળે છે. તેથી સકારાત્મક ચિંતનની સાથે સાથે દૃષ્ટિકોણ, વ્યવહાર તથા કર્મને પણ સકારાત્મક બનાવો. ચિંતન અને કર્મમાં જ્યારે સમાનતા હશે ત્યારે કોઈપણ પ્રકારનો ભય આવવાની સંભાવના રહેતી નથી. જ્યારે અસત્યનો સહારો લઈએ છીએ ત્યારે જ ભય આવે છે. જે સત્યવાદી હોય છે તેના જીવનમાં કોઈ ભય રહેતો નથી. પ્રમાણિકતા સૌથી મોટી મૂડી છે જે શ્રેષ્ઠ ભવિષ્યનો આધાર બને છે.

કોઈપણ ચીજને પકડો નહીં

ભયથી મુક્ત જીવન માટે સૌથી મોટીએ શિખામણ છે કે કોઈપણ ચીજને પકડો નહીં. કારણ કે સ્થાયી કોઈ ચીજ નથી. પછી તે વ્યક્તિ હોય કે વસ્તુ, સૌ પરિવર્તનશીલ છે. પરિવર્તન જ સૃષ્ટિનો નિયમ છે. પરિવર્તનનો સ્વીકાર કરીને આગળ વધવું તેજ બુદ્ધિમાની છે. આજ ઉન્નતિની સીડી છે.

મૃત્યુ નહીં, પરિવર્તન

જીવનમાં સૌથી દુખદાયી પળો પોતાનાઓથી વિખૂટા પડવામાં છે. કોઈ પણ ઈચ્છતું નથી કે આવો સમય આવે. પોતાનાઓ વચ્ચે રહેતાં અનેકાનેક સ્વપ્નોને પૂરાં કરવામાં લાગેલા રહે છે. માનવ સત્યને જાણવા છતાં અસત્યની સાથે જીવે છે. આ સૌથી મોટું આશ્ચર્ય છે.

પરમાત્માની ઉપસ્થિતતાની અનુભૂતિ કરો

જીવનમાં જ્યારે કોઈ વિકટ સમસ્યા આવી જાય છે ત્યારે જ ઈશ્વરીયશક્તિની અનુભૂતિ થાય છે. પરમાત્માની છત્રછાયા જ સંસારમાં આવેલી વિપદાને દૂર કરવાનો માર્ગ છે. પ્રાતઃ ઉઠવાથી લઈને સૂતાં સુધીના ક્રમમાં - મન, વાણી, કર્મમાં

પરમાત્માને સ્થાન આપો. પરમાત્મા જ આપણો જન્મ જન્માંતરનો સહારો છે. તે સર્વશક્તિવાન, પરમ કલ્યાણકારી છે. પરમ શિક્ષકની સાથે સૌના રક્ષક પણ છે. સંપૂર્ણ નિશ્ચય બુદ્ધિ બનીને, સર્વ કાંઈ એમને બુદ્ધિથી સમર્પણ કરીને ચાલવાથી સર્વ સમસ્યાઓનું સમાધાન મળી જશે. બુદ્ધિને દિવ્ય બનાવવાથી યોગ્ય સમયે, યોગ્ય નિર્ણય લેવાશે. સ્વયંને પણ બચાવી શકશો અને અન્યના સહારા પણ બની જશો. પરમાત્મા જેની સાથે છે તેનો અચૂક વિજય થાય છે.

સ્વમાનમાં રહો

જ્યારે આપણે આપણા સ્વમાનથી નીચે આવીએ છીએ ત્યારે જ દેહ અભિમાનનો શિકાર બની જઈએ છીએ. એટલે સ્વમાનમાં રહો કે હું પરમાત્મા પિતાની છત્રછાયામાં છું. હું પરમાત્માની શ્રેષ્ઠ રચના છું. પરમાત્માને મારા દ્વારા જે કાર્ય કરાવવું હશે તે અવશ્ય કરાવશે હું કોઈનાથી કોઈ પણ પરિસ્થિતિમાં ભયભીત શા માટે રહું?

જે ભાગ્યમાં લખાયેલું છે તેને કોઈ ટાળી શકતું નથી. મૃત્યુ ભૌતિક શરીરનું પરિવર્તન છે. તેનાથી શા માટે ભયભીત થઈએ. ઈશ્વરીય જ્ઞાનની જ્યોતિ જગાવીને મનના સંપૂર્ણ અંધકારનો નાશ કરીએ. ભયનું મૂળ કારણ છે અજ્ઞાન.

તો આવો, પ્રજાપિતા બ્રહ્માકુમારી ઈશ્વરીય વિશ્વ વિદ્યાલયમાં ઈશ્વરીય જ્ઞાન અને સહજ રાજયોગના શિક્ષણ દ્વારા પરમશિક્ષક પરમાત્મા સાથે સંબંધ સ્થાપિત કરીએ. પોતાનું જીવન કોડી તુલ્યમાંથી હીરા તુલ્ય બનાવીને નરકની યાતનાઓથી મુક્ત થઈને સ્વર્ગમાં જવાના અધિકારી બનીએ. પરમાત્મા દ્વારા આ લોટરી સૌને મળી રહી છે. અત્યારે નહીં તો ક્યારેય નહીં.

॥ ઓમશાંતિ ॥

દરેક ઘડીને અંતિમ ઘડી સમજો

બ્ર.કુ. ડૉ. તૃપ્તિ, શાંતિવન, આબુરોડ

માતેશ્વરી જગદંબા સરસ્વતીનો તીવ્ર પુરુષાર્થનો મંત્ર છે 'દરેક ઘડી અંતિમ ઘડી છે.' આ મંત્રમાં જીવન જીવવાની સુંદરકળા અને અધ્યાત્મની ઊંચાઈઓને સ્પર્શ કરવાનું ગુહ્ય રહસ્ય સમાયેલું છે. દરેક ઘડી અંતિમ ઘડી છે. યાદ રહેવાથી આપણે દરેક પળે સ્વતઃ મનમના-ભવની સ્થિતિમાં રહેવાનો, સહજ એટેન્શન રાખવાનો પુરુષાર્થ કરીશું. અંત મતિ તેવી ગતિ અનુસાર આપણો અંત સુખદ રહેશે અને આત્મા માખણમાંથી વાળ કાઢીએ તે રીતે શરીરમાંથી નીકળી જશે.

આત્માની સાથે કંઈપણ આવવાનું નથી

ઘોર કલિયુગના સમયમાં મોત સૌના મસ્તક પર ભમી રહ્યું છે. યા તો સામે જ છે આ સત્યતાને સદા યાદ રાખવાથી મનમાં કોઈપણ વ્યક્તિ, વૈભવ, વસ્તુ, પદ, પ્રતિષ્ઠા આદિ પ્રત્યે મોહ કંઈ રીતે રહેશે. સ્વતઃ જ આપણે નષ્ટોમોહા બની જઈશું. દેહ અને દેહની દુનિયામાંથી સ્વતઃ આપણો બુદ્ધિયોગ ઉઠી જશે. આપણને બેહદનો વૈરાગ્ય આવી જશે. આપણે એ તો જાણીએ છીએ કે કોઈપણ ભૌતિક વસ્તુ આત્મા સાથે આવવાની નથી. આત્માની પુણ્ય અને પાપની કમાણી અને કર્મો દ્વારા જન્મેલા સંસ્કારો જ આત્માની સાથે આવશે. પરમાત્માની સ્મૃતિમાં કરેલાં કર્મ જ પુણ્ય કર્મ યા સુકર્મના ખાતામાં જમા થશે અને શ્રીમતથી જ આત્મા સુસંસ્કૃત બનશે.

હવે તો આપણે ગયા કે ગયા

દરેક ઘડી અંતિમ ઘડી છે તો પછી પરચિંતન કેવું, વેર-ઝેર કેવું, રાગ-અનુરાગ, કેવો, ઈર્ષ્યા-

દ્રેષ કેવો મતભેદ કેવો, વાદવિવાદ કેવો, લડાઈ-ઝઘડા, તારું-મારું કેવું? હવે તો આપણે ગયા કે ગયા જ્યાં જવાનું છે. ત્યાંની વ્યવસ્થા પણ જોવી પડે છે. જેથી ત્યાં પહોંચવામાં કોઈ તકલીફ ના રહે. આ જન્મનાં ખ્રણ ચૂકવીને આગળના જન્મમાં જઈશું તો સામાન હલકો થઈ જશે (આત્મા હળવો રહેશે.) નહીં તો આપણા, અચેતન મન પર બીજાઓનો પણ ભાર વહન કરવો પડશે. (બીજાઓની સાથે કરેલાં કર્મોનો હિસાબ-કિતાબ) એટલે પોતાનું મન કલ્યાણકારી ડ્રામા નામના કપડામાં હંમેશાં સાફ કરતા રહો. ધ્યાન રાખો, મન પર ક્યાંક પરદર્શનની ધૂળ અને પરચિંતનનો ડાઘ બીજીવાર લાગી ના જાય કારણકે હર ઘડી અંતિમ ઘડી છે.

દરેક ઘડી, અંતિમ ઘડી સમજવાથી આત્મા વિસ્તારમાં ન જતાં, સ્વયંને સારમાં લાવતો જશે. દુબ્ધવી વાતોનાં આકર્ષણોથી દૂર રહેશે અને નિર્વાણ સ્થિતિમાં સ્થિત થઈ જશે. એને સ્મૃતિ રહેશે કે આ શરીર રૂપી ઘરમાંથી આત્મા ગમે ત્યારે બહાર નીકળશે. આવો દેહી અભિમાની આત્મા, અશરીરી બનવાના નિરંતર અભ્યાસ દ્વારા, એવરેડી અર્થાત્ બાબા સમાન નિરાકારી, નિર્વિકારી, નિરહંકારી બનતો જશે.

જો આપણને ખબર પડે કે આપણે 3-4 કલાકમાં આ દેહ છોડીને ચાલ્યા જઈશું, તો અંત સમય કંઈ રીતે વ્યતીત કરશો. સદા વિચારો, અત્યારે જ વિચારો.

એકવાર એક વ્યક્તિ, એક સિદ્ધ મહાત્માની પાસે આવીને કહે છે કે મહાત્માજી, મારું

મન પરમાત્માની યાદમાં એકાગ્ર રહેતું નથી દુન્યવી વાતોમાં ભટકતું રહે છે. મને કોઈ ઉપાય બતાવો. મહાત્માજી કહે છે, શું ઉપાય બતાવું, તારા જીવનના માત્ર ત્રણ જ દિવસ બાકી રહ્યા છે. આ સાંભળીને તે વ્યક્તિ ગભરાઈ જાય છે અને ઘેર પાછા ફરતાં બધો સમય વિચારે છે કે શું મારું જીવન ત્રણ દિવસનું જ બચ્યું છે. ઘેર આવીને તે ચૂપ થઈને પોતાના વિચારોમાં ખોવાયેલો રહે છે. આજે નાતો તે પત્ની પ્રત્યે આકર્ષિત છે ના તો બાળકો પ્રત્યે ક્રોધ કરે છે. એને ના તો કાલની અને કારોબારની ચિંતા છે. એની સામે તો બસ અત્યાર સુધીનાં કરેલાં કર્મો જ દેખાય છે. એને લાગ્યું કે મેં જેટલાનાં દિલ દુભાવ્યાં છે તેની માફી માગી લઉં. એમના પૈસા ચૂકવી દઉં એમની સાથે વાતચીત કરીને સંબંધો સુધારી લઉં. કર્મોનાં પોટલાંને સમેટી દઉં. આગળની યાત્રા માટે, પરમાત્માની યાદમાં બીજાઓ સાથે સુખદાયી વ્યવહાર કરતાં જ ખુશીથી અહીંથી વિદાય લઉં જેથી મારા ગયા પછી પણ સારી વાતો માટે લોકો મને યાદ કરે. આ રીતે બે દિવસ વીતાવીને તે વ્યક્તિ મહાત્માજીનાં અંતિમ દર્શન કરવા માટે જાય છે. અને કહે છે મહાત્માજી, આજે મારો અંતિમ દિવસ છે. છેલ્લા બે દિવસોમાં મારું મન સર્વ વાતોથી મુક્ત થઈ ગયું અને બુદ્ધિ હવે પરમાત્માની યાદમાં એકાગ્ર થઈ ગઈ છે. પરંતુ અફસોસ છે કે હવે મારા જીવનની થોડી જ ઘડીઓ બાકી રહી ગઈ છે. ખેર ! મારું મન આ રીતે પ્રભુમાં પહેલેથી જ એકાગ્ર થઈ ગયું હોત તો બહુ પુણ્ય કર્માઈને આગળના જન્મમાં જતો. મહાત્માજીએ કહ્યું, તારું આયુષ્ય તો લાંબુ છે. પણ એ સમયે હું

તને જણાવી દેત તો તારું મન પ્રભુમાં કઈ રીતે એકાગ્ર થાત. આ તો એક ચુક્તિ હતી. મનને પ્રભુમાં એકાગ્ર કરવાની. તે ચુક્તિ તેં સારી રીતે નિભાવી. બીજાઓની ચિંતામાં ન જઈને, મારા પછી એમનું શું થશે, કઈ રીતે થશે. તેં કર્મો પર ધ્યાન આપીને પોતાનું ભાગ્ય બનાવ્યું. આસપાસ-વાળાંઓને પણ શાંતિ અને સુખ મળ્યાં અને તારું મન પણ પ્રભુમાં એકાગ્ર થઈ ગયું.

શિવબાબા પણ કહે છે કે ડ્રામામાં બધું અચાનક થવાનું છે. એટલે આપણે દરેક પળે પોતાનાં મન, બુદ્ધિનો વિસ્તર બાંધીને તૈયાર રહેવાનું છે. માતેશ્વરી જગદંબા સરસ્વતી આ રીતે એવરેડેડી રહ્યાં. જ્યારે એમને ખબર પડી કે આ જીવનના થોડા મહીનાઓ જ બાકી રહી ગયા છે. છતાં પણ તેઓ કેટલાં નિર્સંકલ્પ, નિર્ભય, નિશ્ચિંત, દેહભાનથી વ્યારાં પરમાત્માની યાદમાં લવલીન હતાં. કારણ કે એમણે ‘હર ઘડીને અંતિમઘડી’નો પાઠ પાઠો હતો.

બ્રહ્માબાબા પણ કહેતા હતા કે ‘તરત દાન મહાપુણ્ય’ અત્યારે - અત્યારે વિચાર્યું અને અત્યારે - અત્યારે જ કર્યું. બાબા કદી કોઈ કામ કાલ ઉપર રાખતા નહોતા, તરત જ કરી લેતા હતા. બાબા કહેતા, ‘બચ્ચે, કલ માના કાલ’ (કાળ) આમ કરવાથી આત્મા સ્વતંત્ર રહે છે, પોતાના વિચારોમાં જ બંધાયેલો રહેતો નથી કે આ કામ બાકી રહી ગયું તેથી જે કરવાનું છે અત્યારે જ કરી લો, અને બુદ્ધિને નિર્બંધન (મન-બુદ્ધિથી) બનાવો. નિરંતર બાબાની યાદમાં રહો.

॥ ઓમશાંતિ ॥

સંગમયુગની શબ્દાવલી

દેવી ભાઈઓ અને બહેનો,

સંગમયુગની શબ્દાવલીના વિભાગમાં ઓગષ્ટ - ૨૦૨૪ માસની શબ્દાવલી ભાગ - ૪૫ના જવાબો આ સાથે છે. જ્ઞાનના ચિંતનના આધારે તમારા જવાબોને સાચા જવાબો સાથે સરખાવી શકશો. સંગમયુગની શબ્દાવલી ભાગ - ૪૬ અહીં પ્રસ્તુત છે. જેની આડી-ઊભી ચાવીઓ ભરશો. તમને આવતાં અંકમાં સંગમયુગની શબ્દાવલી ભાગ - ૪૬ના જવાબો મળશે.

સંગમયુગની શબ્દાવલી ભાગ - ૪૬

1	2		3		4		5	
6			7	8				
		9				10		
		11						
12	13				14			15
	16			17				18
19				20			21	
			22			23		
		24						25 26
27					28			

શબ્દાવલી ભાગ - ૪૫ના જવાબોવાળું કોષ્ટક

1	પ્ર	કા	શ	સ્તં	ભ	પૂ	જય	૬		
7	કા	લ		ભ	ગ	વા	ન	૧૦ પ પ		
	શ		૧૧ સુ		૧૨ ત	ન	૧૩ મ	૧૪ ન	૧૫ ઓ	
૧૪	મ	ન	મી	ત	પ્ર		૧૫ ન	૧૬ થી	૧૭ ગ	
	૧૮ ણી		૧૯ ર		૨૦ સ્વ	૨૧ સ્થ	૨૨ ન	૨૩ ષ્ટ		
૨૪	૨૫ દા	૨૬ મ	૨૭ ન		૨૮ સં	૨૯ ખ	૩૦			
૨૧	૨૨ દી	૨૩ ન	૨૪ શી	૨૫ ત	૨૬ ણા	૨૭ સા	૨૮ ત	૨૯ મ	૩૦	
	૨૪ પ	૨૫ ક	૨૬ વા	૨૭ ન	૨૮	૨૯ ર	૩૦ મ	૩૧ ણી	૩૨ ક	
	૨૪ સં	૨૫	૨૬ લ	૨૭	૨૮ રા	૨૯ સ	૩૦	૩૧ મા		
૨૮	૨૯ યા	૩૦ દ	૩૧	૩૨ ય	૩૩	૩૪ મા	૩૫ ન	૩૬	૩૭ પા	૩૮ ઈ

આડી ચાવીઓ

૧. બ્રહ્માબાબાનું એક કર્તવ્ય વાચક નામ (૪)
૪. યજ્ઞના પૂર્વજ (૪)
૬. મગન, લીન (૨)
૭. પ્રણામ (૪)
૮. ઈસ્લામ ધર્મના એક સંત (૩)
૧૦. પવિત્ર સ્થાન પર જવું (૪)
૧૧. બિહારનું પાટનગર (૩)
૧૨. સવારથી સાંજ સુધીનો સમય (૩)
૧૪. ગણેશના લાડુ (૩)
૧૬. એક કલરનું નામ (૩)
૧૭. એક દેવીનું નામ (૨)
૧૮. મુગટ (૨)
૧૯. કઠિન, ગુહ્ય (૩)
૨૦. એક કુલ (૨)
૨૧. નાવ ..... ઓ સાથે સંભલ કે ચલ વુ (૩)
૨૨. પવિત્રતાનું પ્રતીક કુલ (૫)
૨૪. જુલાઈ શબ્દનું વિરોધી (૩)
૨૫. ગરદન (૨)
૨૭. આઠ પછી શું આવે? (૨)
૨૮. આકાશમાંથી ઉતરવું (૫)

ઊભી ચાવીઓ

૧. ગુજરાત ઝોન ડાયરેક્ટર (૫)
૨. .... ગવાય (૨)
૩. મન મોર બની ..... કરે (૪)
૪. મંદિરમાં ..... થાય (૩)
૫. અષાઠી બીજે પુરીમાં ..... નીકળે (૪)
૮. કમળ કાકડીમાંથી બને (૩)
૯. દૂસરો કો ..... બનાયો (૫)
૧૩. વિષ્ણુનો અવતાર (૪)
૧૪. સાયન્સનું એક સાધન (૪)
૧૫. શિવ સાજન કી હમ (૩)
૧૭. હે રૂહાની ..... પ્યારે નજારે હૈ (૪)
૧૮. આકાશમાં રાત્રે ..... દેખાય (૨)
૧૯. ગણેશ (૪)
૨૧. કુલ, છોડનું બીજ (૨)
૨૨. પેન (૩)
૨૩. મસાલેદાર વાનગી (૩)
૨૫. દરવાજાને અંગ્રેજીમાં ..... કહેવાય (૨)
૨૬. હાથીને મણ અને કીડીને ..... (૨)

અમદાવાદ સુખશાંતિ ભવન ખાતે ૧૫મી ઓગષ્ટે 'રાષ્ટ્રધ્વજ લહેરાવી' રાષ્ટ્રગાન કરતાં પ્રહ્લાદકુમારી બહેનો સાથે સુસજ્જ વેશભૂષામાં પ્ર.કુ. ભાઈ-બહેનો સાથે-સાથે ભારત સરકારના પ્રોજેક્ટ 'દર ઘર ત્રિરંગા' તથા આયોજિત 'ત્રિરંગા ઝંડા યાત્રા'માં પ્રહ્લાવત્સો.

અતુલ સેવાકેન્દ્ર ખાતે 'સ્નેહ મિલન'નું ઉદ્ઘાટન કરતાં ડૉ. ધૃતિબેન, આચાર્ય ભ્રાતા ધુધેભાઈ, પ્ર.કુ. જીગીષાબેન, પ્ર.કુ. મીનળબેન.

ઉદવાડામાં 'પુશનુમા જીંદગી' કાર્યક્રમમાં શાંતાબા શાળાના ટ્રસ્ટી કિશોરભાઈ, આચાર્ય આકાંક્ષાબેન, ગાંધી વિદ્યાલયના ટ્રસ્ટી સોનલબેન, તાલુકા શિક્ષણ કેળવણીના નિરીક્ષક શૈલેષભાઈ, પ્ર.કુ. પાર્ણબેન.

કનીજ ગીતાપાઠશાળા દ્વારા GSRTCના ડ્રાઈવર-કંડક્ટર તથા સ્ટાફને રક્ષાબંધન કરતાં પ્ર.કુ. ઉર્મિલાબેન તથા પ્ર.કુ. ભાવિનીબેન.

સુરત અડાજણમાં રાષ્ટ્રીય સ્વયંમ્ સેવક સંઘના પ્રાંત સહસંપર્ક પ્રમુખ ભ્રાતા નંદકિશોર શર્માને સંદેશ આપતાં પ્ર.કુ. હેતલબેન.

ઉમરગામમાં બી.એડ. કોલેજમાં આયોજિત 'સપ્તાહિક મેડીટેશન કોર્સ' બાદ આચાર્ય ડૉ. નીતાબેન પટેલ, સ્ટાફ સાથે પ્ર.કુ.સરિતા.

સોનગઢની ગીતાપાઠશાળામાં ઉકાઈ પોલીસ સ્ટેશનના PI ભ્રાતા કમલેશભાઈનું સ્વાગત કરતાં પ્ર.કુ. પિંકીબેન, પ્ર.કુ. સાધનાબેન.

અમદાવાદમાં અદાણી ગ્રુપ ઓફ કંપનીના CMD ભ્રાતા ગૌતમભાઈ અદાણી તથા અદાણી ફાઉન્ડેશનના સ્થાપનાકાર પ્રીતિબેન અદાણીને રક્ષાબંધન કર્યા બાદ સમૂહચિત્રમાં પ્ર.કુ. નેહાબેન, પ્ર.કુ. અમરબેન, પ્ર.કુ. મૃત્યુંજયભાઈ, પ્ર.કુ. ડૉ. મુકેશભાઈ.

અમદાવાદ ખાતે નિરમા ગ્રુપ ઓફ કંપનીના ચેરમેન ભ્રાતા કરસનભાઈ પટેલને રક્ષાબંધન કરતાં પ્ર.કુ. અમરબેન બાબુમાં પ્ર.કુ. રાધિકાબેન.

કેશોદમાં નવનિર્માણધીન શિવ ભોલેનાથના ભંડારાના ભૂમિપૂજન પ્રસંગે ગુજરાત ઝોન ઈન્ચાર્જ આદરણીય રાજયોગિની ભારતીદીદી, જોઈન્ટ ઝોન ઈન્ચાર્જ આદરણીય દમયંતીદીદી, પ્ર.કુ. રૂપાબેન, પ્ર.કુ. ગીતાબેન સાથે આયોજિત મંચસ્થ સન્માનીત કાર્યક્રમમાં શુભપ્રેરણા આપતાં દમયંતીદીદી, બાબુમાં આદરણીય રાજયોગિની દમયંતીદીદી સાથે ગ્રુપ સેન્ટરની અન્ય પ્રહ્લાકુમારી બઢેનો.

આણંદમાં શ્રી રામકૃષ્ણ સેવાસમિતિ અને પ્રહ્લાકુમારીઝના સંયુક્ત કાર્યક્રમ 'ઉલઝનો સે ઉજાલે કી ઔર'નું ઉદ્ઘાટન કરતાં પ્ર.કુ. શિવાનીબેન, શ્રી રામકૃષ્ણ સેવાસમિતિના સેક્રેટરી ભગિની જયોત્સનાબેન પટેલ, ચેરમેન ભ્રાતા હિંમતભાઈ પટેલ, જોઈન્ટ સેક્રેટરી ભ્રાતા પરિક્ષીતભાઈ પટેલ, S P યુનિવર્સિટીના કુલપતિ પ્રો. ડૉ. નિરંજનભાઈ પી. પટેલ, લાયન્સ ડિસ્ટ્રીક્ટ ગર્વનર ભ્રાતા મનોજભાઈ પરમાર, મહિનગર સખઝોન સંચાલિકા પ્ર.કુ. નેહાબેન, પ્ર.કુ. ગીતાબેન તથા અન્ય મહાનુભાવો સાથે ગુજરાત કોઓપરેટીવ મિલ્ક માર્કેટીંગ ફેડરેશન (અમુલ)ના ઉચ્ચ અધિકારીઓ અને સ્ટાફને સંબોધિત કરતાં પ્ર.કુ. શિવાનીબેન.